

Čtením tohoto časopisu podpoříte K|o|n|t|o|B|a|r|i|é|r|y

2/2023

můžeš

Časopis pro ty,
kteří se
nevzdávají

TEREZA JAKSCHOVÁ:

Hýbejte se,
jak jen to jde!

(s. 35–37)

02

9 771803 890006

Naše řešení inspirují k aktivnějšímu životu

Přesuny z postele na vozík, do vany, sprchy nebo na toaletu mohou být jednodušší, než si myslíte. Stropní systémy od VECOMU vám to umožní důstojně a bez námahy.

**Obrat'te se na nás a my vám
nezávazně navrhne'me řešení.**

- > Šikmé schodišťové plošiny
- > Schodišťové sedačky
- > Stropní systémy
- > Vertikální zdvižné plošiny
- > Schodolezy a rampy

Pomůžeme vám také s vyřízením příspěvku na zvláštní pomůcku s možností financování i celé kupní ceny.

vecom[®]
NAŠE ŘEŠENÍ INSPIRUJÍ

Bezplatná infolinka:
800 100 659
www.vecom.cz

Co bude, až nebudeme moci?

ŠTĚPÁN BENEŠ
šéfredaktor

Takovou otázku si klade nemálo rodičů dětí s těžkým zdravotním postižením. Všeestranně náročná výchova se zapojením všech (zbylých) sil, která přivedla potomky s postižením až do dospělosti, totiž obvykle končí ve slepé ulici. O děti a seniory se postarat už celkem umíme, o poměrně novou skupinu mladých dospělých a dospělých s těžším postižením, jejichž rodičům – pečujícím – docházejí síly, však ne. Chybí podpora, chybí vhodná zařízení i služby. Frustrace a bezmoc těchto rodičů je silná, zcela pochopitelně se strachují o budoucnost a vyhlídky svých potomků. Za všechno asi mluví šokující situace, kdy si někteří připouštějí, že by bylo lepší, kdyby svoje děti přežili.

To je myslím dostatečně silná káva a měla by posloužit jako budíček. Je nepřijatelné, aby byly v moderní společnosti podobné myšlenky legitimní. Péče o blízké je práce na plný úvazek, i když ji tak stát dosud nevidí – a výrazná podpora a pomoc by měla nastoupit opravdu výrazně dříve, než dojdou ony zmíněné zbytky sil. Více o tomto tématu se dozvíte v úvodní reportáži Radka Musíla i z následné ankety, kterou jsme rozeslali po jednotlivých krajích ČR.

Nevynechte ani další texty z letního vydání. Naději přináší například rozhovor s profesorem Neužillem, jehož tým vyvinul po dlouhých letech výzkumu inovativní lék na rakovinu ledvin, ale i řada příběhů o osudech lidí, kterým zdravotní postižení promluvílo do života. V pravidelné rubrice o životě lidí s postižením v českých městech jsme se vypravili do Plzně, fascinující je také činnost organizace Život bez bariér z Nové Paky. Manželé Fučíkovi zde od roku 2004 vybudovali celý komplex služeb pro lidi s postižením a seniory, na svá bedra vzali dokonce rekonstrukci objektu barokního kláštera.

Přeji vám všem klidné léto a hodně energie. ●

strana 6–11

Téma:

Co bude, až dojdou síly. Myslí stát na dospělé lidi s těžkým postižením?

strana 12–15

Auto splněných přání:

**Reportáž z Života bez bariér
Nová Paka**

strana 16–19

ČeskoBudějovická Empatie:

**Sociální pracovník
nesmí být záchranář**

strana 20–22

Jiří Neužil:

**Přál bych si, aby se mitotam
dostal k lidem**

strana 30–32

Příběh Dominika:

Jednou budu řídit vlak!

strana 38–41

Plzeň je dobrá!

**Jak se žije s postižením
v českých městech?**

strana 44–47

Cestování bez bariér:

Kanadské postřehy

strana 48–50

Pusopis Báry Sedláčkové:

Toužím ilustrovat dětskou knížku

Ted' na to máš nos ty!

Nadaci Charty 77 nově povede Jolana Voldánová. Božena Jirků míří po dvou dekadách na postu ředitelky do čela správní rady. Nadace patří objemem rozdělených příspěvků mezi největší v Česku. Její stěžejní projekt, Konto Bariéry, pomáhá už 30 let lidem s handicapem. Pomyslné žezlo v podobě červeného klaunského nosu, symbolu Konta Bariéry, předala Božena Jirků nové ředitelce Jolaně Voldánové veřejně 19. června na setkání přátel nadace v pražské Písecké bráně. ●

Foto: Aneta Jaurisová / Insighters

Kdo se postará, až nebudeme moci?

Český sociální systém do značné míry nemyslí na lidi s těžkým tělesným postižením v mladém a středním věku, kteří jsou závislí na pomoci druhých osob. Nedostatečný rozsah příspěvku na péči a nerovnoměrná dostupnost sociálních služeb jsou toho významnými důvody. I proto někteří žáci středních speciálních škol raději studují více oborů po sobě, aby oddálili vstup do reality běžného života, a stárnoucí rodiče mají obavy z budoucnosti svých dospělých potomků. Příběh Marie Čalkovské a jejího syna Erika dává nahlédnout do neutěšeného stavu věcí.

Text: RADEK MUSÍLEK

Foto: MILAN JAROŠ

Obavy o budoucnost svých potomků mají snad všichni zodpovědní rodiče, kteří jsou zároveň v roli pečujících osob. Co bude, až mi dojdou síly? Nastavení systému jim však starosti neubírá, spíš naopak. S velkým osobním nasazením mnozí dělají vše možné pro kvalitní životy svých dcer a synů, často na úkor svých potřeb a zdraví.

Suplují tak nedostatek jiných alternativ. Sehnat asistenty, zdravotníky a pečovatele, kterým s důvěrou na delší čas mohou péči svěřit, není snadné, natož jejich fungování ufinancovat. Potřeby jednotlivých lidí s postižením mohou být velmi specifické, včetně třeba zvykání si na nové pracovníky. Důvěrný vztah se nevy-

buduje za jeden den. Nestačí prostě jen někoho sehnat.

Když musí rodič třeba na operaci, nebo by si potřeboval prostě jen normálně na chvíli odpočinout, aby načerpal novou energii, kam se má obrátit? Dostatečná nabídka odlehčovací – respitní – péče je pro aktuálně pečující snad nejpostrádanější. A co teprve když rodič nebude schopen pomoci už ani s organi-

zací a zařizováním? Jeho potomek na všechno zůstane sám, i když má kupříkladu problémy s komunikací a samostatností v otázce rozhodování či zodpovědnosti.

Přestože se dnes mluví o deinstytucionalizaci, leckomu by třeba vyhovovalo být v komunitě lidí s podobným postižením, kde by o něj bylo zároveň kvalitně postaráno. Ani v této oblasti však není situace růžová. Pobytová zařízení se sociálními a zdravotními službami se obvykle zaměřují na seniory nebo osoby s mentálním postižením. Mladý člověk s tělesným postižením tam moc nezapadne, alespoň ne tak, aby se tam cítil dobře. Vyhovujícího samostatného bydlení s péčí je rovněž jako

Přestože se dnes mluví o deinstytucionalizaci, leckomu by třeba vyhovovalo být v komunitě lidí s podobným postižením, kde by o něj bylo zároveň kvalitně postaráno.

šafránu. Svědčí o tom zkušenosti mnoha rodičů (většinou maminek). Zoufale hledají, ale nenacházejí...

Za všechny nám o situaci vyprávěla Marie Čalkovská (51) z Brna, která sdílí a předává své zkušenosti coby členka představenstva a peer poradkyně v Unii pečujících, z. s. Všichni ji zde znají jako Majku. I ona má zkušenost s tak častou rolí ženy, která má dítě s postižením, na něž zůstala sama.

ŠIKOVNÝ, ALE NESAMOSTATNÝ

Její syn Erik (24) se narodil předčasně s porodní vahou 1,2 kg. Hned v porodnici zazněla prognóza, že bude mít zřejmě nějaké trvalé postižení. Teprve později se projevila kvadruparetická forma dětské mozkové obrny v kombinaci s lehkou variantou Aspergerova syndromu. Nechodí, ale ruce mu fungují vcelku dobře. „Od dvou let je hrozně ukecaný,“ směje se maminka Majka a dodává: „Chtěl na sebe upoutat pozornost, a tak plácal páté přes deváté. Vždycky říkám, že když nemůže lidi dohonit, rozhodl se je ukecat. Když měl jít do školy, byl velmi šikovný, ale psycholog ve speciálně pedagogickém centru nepoužil testy určené pro aspergera, takže mu doporučil speciální školu. Pátrala jsem dál, až jsem poblíž bydliště našla vstřícnou paní ředitelku, která ho vzala do běžné první třídy, v níž garantovala maximálně osmnáct žáků. Erik nemusel mít ani odklad. Hned po zápisu jsem začala shánět jeho první vozík, aby nebyl ve třídě na kočárku.“

Družná a pozitivní nátura Erikovi vydržela dodnes, i když focení rezolutně odmítá. Vždy vyhledával společnost hlavně dospělých lidí, protože si s nimi víc rozuměl. Vystudoval střední veřejnosprávní školu Gemini a dostal se i na vysokou. Na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity vystudoval dva semestry historie a muzejnictví. Bohužel následně nezvládl distanční výuku během covidu. Naneštěstí se hodně zasekl s jedním vyučujícím, takže studium přerušil. Věnuje se tak tréninku a závodnímu plavání, procvičuje svoji skvělou angličtinu a dělá pro

kamaráda moderátora chatu během internetového vysílání. Jezdí na koni, chodí na rehabilitaci a miluje jídlo.

„Takhle to zní, že vlastně není žádný problém, ale Erik dost klame tělem, jak se říká. Bez aspergera by to asi všechno šlo lépe, jenže ho má. Bydlíme spolu v bezbariérovém bytě, co dostal, a nedovedu si představit, jak by to zvládal sám. Je chytrý, ale třeba prakticky nezvládá telefonovat. Nejde mu komunikovat na dálku, zejména když přesně neví, o čem a s kým bude mluvit. Učím ho vařit. Po měsíci se mi svěřil, že je to pro něj

Po revoluci se otevřel prostor věci měnit. Matky bojovaly za své děti, zakládaly neziskovky. Jenže z dětí jsou dospělí, matkám došla energie a nemá kdo navázat.

hrozný stres. Ten zažívá i v mnoha jiných situacích. Potřebuje mít věci naplánované, nesnáší změny, pořád se potřebuje ujišťovat, že něco nějak bude. Na první pohled nezainteresovaného pozorovatele je v pohodě, ale to neznáte tu každodennost. Potřebuje hodně dohledu. V bezbariérovém prostředí sice třeba zvládne přesuny, ale je řada činností, u nichž je nezbytná pomoc. Samostatná manipulace s něčím horkým nebo ostrým může být docela nebezpečný počin,“ vyjmenovává paní Majka specifika. Jako nejtěživější vnímá Erikovu samostatnost, aby se podařilo propojit asistenční a pečovatelskou péči, aby byl někdo, kdo s ním bude věci plánovat. Bez cizí hlavy a rukou prostě sám fungovat nemůže.

PŘEŽÍT SVÉ DÍTĚ?

Velkou otázkou je pro paní Čalkovskou, co bude dál... „Nemládnu, nebudu tu věčně. Zkoušíme postupně, co syn zvládne. Pracujeme na tom, ale chce to delší čas. Ve vzduchu pořád visí strašák, že to přezene-me a Erik se pod tlakem zhroutí. Já

Paní Majka má obavy o samostatnou budoucnost svého syna stejně jako další rodiče v podobné situaci.

přítom cítím, jak u mě vzrůstá únava. To, co dělám, je regulérní práce, i když stát si to tak úplně nemyslí. Scházíme se spolu coby pečující osoby a často tam můžete slyšet, že se ti rodiče bojí, aby je dítě nepřežilo. Vždyť to je hrozné! Stejně jako je strašidelné, že někdo ze sourozence bez postižení udělá záměrně celoživotního asistenta,“ děsí se žena, jež má jediného potomka.

„Rádi by koupili kvalitní služby, ale kde brát, když nejsou? Zejména to platí na venkově. Rodiny se bojí, co bude po škole. Snad nějaký stacionář pomůže, ale později? S vážným handicapem je často ani nikde nechtějí.

A v případě Erika si ani nedovedu představit, že by do nějakého zařízení šel, to by určitě rezolutně odmítal. Občas mezi rodiči zaslechnete o nějakém místě, kde by to snad celkem šlo, třeba zazněla Laguna Psáry, ale osobně nevím. Určitě není nějaké pobytové zařízení, které bych mohla pro tuhle skupinu lidí jednoznačně doporučit. Péče o dospělé, nikoliv staré lidi s těžkým tělesným postižením, se v téhle zemi pohybuje ve vakuu. A to ani nemluvíme o tom, kde hledat zařízení, jež by se postaralo o dospělého vozíčkáře a zároveň i o stárnoucí rodiče. Po revoluci se otevřel prostor věci měnit. Matky bojovaly za

své děti, zakládaly neziskovky. Jenže z dětí jsou dospělí, matkám došla energie a nemá kdo navázat. Pro děti to po více než dvaceti letech hezky pokračuje, ale kdo teď pomůže těm mladým dospělým? Musejí čekat v domově pro seniory, než dozrají do

Družná a pozitivní натура Erikovi vydržela dodnes, i když focení rezolutně odmítá. Vždy vyhledával společnost hlavně dospělých lidí, protože si s nimi víc rozuměl. Vystudoval střední veřejnosprávní školu Gemini a dostal se i na vysokou.

správného věku, aby tam už patřili?“ ptá se nevesele paní Majka, která jinak působí velmi optimisticky.

PRÁCE BEZ PLATU

Jak se s celou situací vypořádat? „Speciální školy s maturitou chrlí absolventy, kteří nemají uplatnění, natož ti slabší a náročnější bez maturity. Měla by existovat denní centra, kde budou tito lidé kvalitně a smysluplně fungovat. Vůbec se nedivím školní turistice, kdy lidé střídají jednu střední školu za druhou, jen aby oddálili konec školní docházky. Myslím, že skvělá pracovní pozice a uplatnění by bylo něco jako společník v domově pro seniory. Mladý dospělý člověk na vozíku by si tam povídal se seniory – oboustranně přínosně!“

Mluví o tom, že musí myslet na prevenci syndromu vyhoření. Nechce prý skončit na antidepresivech jako mnozí jiní rodiče v podobné situaci. Proto se začala věnovat peer mentoringu, dobrovolnictví, organizování potravinové pomoci a práci s pečujícími. Pořádá tematická setkání a podobně. „Potkáváte další lidi a přitom něco děláte. Vidíte, že jsou lidé i s horšími starostmi, než jsou ty vaše. Jde o jakousi svépomocnou terapii. Myslím, že pro všechny z nás je hodně důležité poděkování. Od státu se ho v podobě odpovídajícího finančního ohodnocení asi nedočkáme. Přitom ženy mého věku jsou často takzvaná sendvičová generace – pomáháme nahoře i dole. Pečujete o své dítě, načež začne péči potřebovat i váš rodič. Z okolí slyšíte: Vždyť jsi stejně doma a už s tím máš zkušenosti, tak kdo jiný by to měl dělat? Časem už kývnete na všechno, sebevědomí je na bodě nula. Lidé, co to nezažili, netuší, v čem žijete. Děláme prakticky za 25 Kč na hodinu, když rozpočtete příspěvek na péči v odpovídajícím čase, a to se ještě často musíte dohadovat či soudit s úřady. Vím, že se tu máme lépe než v Africe, ale na druhou stranu létáme do vesmíru, tak bychom snad mohli ocenit záslužnou práci, kterou tady zatím nikdo nedokáže odvést lépe,“ konstatuje na závěr Marie Čalkovská. ●

Anketa: Péče v krajích

VZNESLI JSME DOTAZ NA VŠECHNY KRAJE ČESKÉ REPUBLIKY, ZDA SE NA JEJICH ÚZEMÍ NACHÁZÍ NĚJAKÉ POBYTOVÉ ZAŘÍZENÍ, KTERÉ BY SE ZAMĚŘovalo, NEBO ALESPŮ V URČITÉ MÍŘE POSKYTOVALO PÉČI LIDEM S TĚŽKÝM TĚLESNÝM POSTIŽENÍM V MLADÉ DOSPĚLOSTI AŽ STŘEDNÍM VĚKU, KTERÍ BY BYLI V KOLEKTIVU LIDÍ V PODOBNÉ SITUACI (POSTIŽENÍM I VĚKEM). TÍM BYLO MYŠLENO, ŽE BY NEBYLI PŘEVÁŽNĚ MEZI LIDMI S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM NEBO MEZI SENIORY, COŽ JSOU SKUPINY, NA NĚŽ SE POBYTOVÁ ZAŘÍZENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB NEJČASTĚJI ZAMĚŘUJÍ.

Z celkového počtu 14 krajů (včetně Prahy) se nám dostalo 11 odpovědí. Vyplývá z nich, že kraje si uvědomují palčivost této otázky. Někdy však s dovětkem, že se na kraj obvykle obrací lidé, u nichž nejde o čistě tělesné postižení. Mnohé z krajů mluví o nutnosti a snaze navýšení terénních služeb, aby pro tuto skupinu nebylo třeba hledat pobytová zařízení. V některých z nich jsme dostali tipy na různá zařízení, kde by takové služby mohly být. Nemáme však osobně ověřeno, jaká je na uvedených místech skutečná situace, proto berte informace spíše jako nasměrování vašeho případného pátrání.

Karlovarský kraj

V Kynšperku nad Ohří poskytuje pobytovou službu domov pro osoby se zdravotním postižením. V tomto zařízení je poskytována péče osobám se zdravotním kombinovaným postižením a osobám s tělesným postižením, to znamená například osobám

s neurodegenerativním onemocněním, jako je Parkinsonova choroba, ALS, Huntingtonova choroba či autoimunitní onemocnění (např. skleróza multiplex). Služba je poskytována i osobám se zdravotním postižením v důsledku úrazu nebo po operacích mozku.

Cílovou skupinou domova jsou dospělí klienti ve věku od 27 do 64 let a jeho kapacita je pět osob. Jedná se tedy o malou službu, která poskytuje péči této specifické cílové skupině. Poskytovatel této sociální služby zároveň provozuje i služby domova pro seniory a domova se zvláštním režimem s vyšší kapacitou ve stejné lokalitě.

Středočeský kraj

Působí zde tři poskytovatelé pobytových sociálních služeb – domovy pro osoby se zdravotním postižením, které poskytují službu tomuto okruhu klientů: Domov Na Hrádku, Domov Barbora Kutná Hora a Domov Čenkov.

Domov Na Hrádku a Domov Barbora poskytují službu DOZP klientům s různým typem postižení, nejenom výhradně fyzickým, kapacita služby DOZP v rámci Domova Čenkov je určena výhradně pro tyto uživatele (klienty s neurodegenerativním onemocněním, po úrazech, CMP apod.).

Praha

Pobytová zařízení sociálních služeb na území hl. m. Prahy jsou typicky zaměřena na osoby, u nichž je tělesné postižení přidruženým či doprovodným projevem v kombinaci s mentálním postižením, duševní poruchou, stářím, poruchami autistického spektra a podobně.

Ze služeb na území hl. m. Prahy lze zmínit specializované pobytové formy sociální rehabilitace (Arcidiecézní charita Praha nebo Centrum Paraple), která spočívá v poskytování časově

ohraňovaných pobytů s individualizovaným programem nácviků samostatného zvládání aktivit všedního dne. Pro osoby s tělesným postižením jsou dále určeny též odlehčovací služby (Ústav sociálních služeb v Praze 4 nebo například Sociální služby Běchovice), kde je ale délka pobytu rovněž časově omezena.

Mezi tradiční poskytovatele komplexních služeb pro děti a mladé dospělé s těžkým tělesným postižením patří organizace Jedličkův ústav a školy, která nabízí službu týdenního stacionáře pro žáky a studenty. Ze služeb, které se svým charakterem blíží domovu a nemají omezenou dobu pobytu, lze uvést chráněné bydlení poskytované na několika adresách na Černém Mostě (Domov pro osoby se zdravotním postižením Sulická, Diakonie Církve bratrské) a pak samotnou službu domov pro osoby se zdravotním postižením (Domov Sulická na dvou adresách v Praze 4 a Dům u Agáty v Řeporyjích).

Jihomoravský kraj

Mezi pobytové sociální služby určené pro dospělé s těžkým tělesným postižením, které jsou poskytovány na území Jihomoravského kraje, patří zejména:

■ **Domov pro mne, z. s.**, který provozuje službu chráněného bydlení pro osoby ve věku 19–80 let s těžkým tělesným postižením, případně s přidruženým zrakovým postižením, které mají potřebu vysoké míry podpory (3. a 4. stupeň závislosti). Chráněné bydlení je podle poskytovatele vhodné pro osoby, které chtějí žít aktivně a samy si řídit svůj život. Služba je situována v běžné zástavbě v Brně v dostupnosti MHD a občanské vybavenosti. Uživatelé žijí v samostatných bytech nebo sdílejí jeden větší byt, kde mají každý svůj vlastní pokoj. Kapacita služby je celkem 13 uživatelů.

■ Habrovanský zámek, příspěvková organizace,

poskytuje službu domova pro osoby se zdravotním postižením. Jedná se o organizaci zřízenou Jihomoravským krajem, která v současné době prochází procesem plné transformace z důvodu nevhodnosti poskytování služby v budově zámku. Po transformaci bude služba poskytována v malých komunitních službách, aby se co nejvíce přiblížila běžnému způsobu života. Služba je určena pro dospělé osoby s tělesným postižením; celková kapacita je 33 osob. Současně organizace ve městě Vyškov poskytuje službu chráněného bydlení pro osoby s tělesným postižením ve věku 18 až 64 let. Zařízení je určeno pro 12 osob, které potřebují pomoc druhé osoby.

■ Diakonie ČCE – středisko BETLÉM

– poskytuje službu domova pro osoby se zdravotním postižením, která pomáhá dospělým lidem s těžkým tělesným postižením žít běžným způsobem života. Vytváří prostor pro individualitu obyvatel v malé domácnosti v přirozeném prostředí obce. Domov Betlém je situován v moderním objektu v Kloboukách u Brna. Tvoří ho dvě samostatné domácnosti, rozdělené na dvě patra, z nichž každá poskytuje bydlení pro šest osob. Každý klient má svůj vlastní jednolůžkový pokoj, který si po domluvě s vedoucím domova může vybavit podle svého přání. Služba je určena dospělým lidem s těžkým tělesným postižením, a to zejména osobám, které používají invalidní vozík a při nástupu jsou ve věkovém rozmezí 18–60 let. Kapacita služby je 12 lůžek.

■ **Liga vozíčkářů, z. ú.,** provozuje službu chráněného bydlení ve městě Brně pro osoby s tělesným postižením ve věku od 19 do 64 let. Služba je poskytována bez časového omezení ve speciálně upravených bezbariérových bytech v běžné zástavbě. Celková kapacita služby je 14 lůžek.

Olomoucký kraj

Pobytovou sociální službu pouze pro cílovou skupinu osob s těžkým tělesným postižením ve věkové kategorii 19–64 let nemá. V konkrétních případech by kraj hledal spolu s člověkem a jeho okolím individuální řešení situace. Tím by mělo být primárně využito co nejvíce terénní pomoci a nikoliv hledání řešení v pobytové službě. Do budoucna bude toto hlavním směrem zajištění potřeb lidí a zajištění dostupnosti sociálních služeb, tedy hledání možnosti setrvání v komunitě.

Kraj Vysočina

Kraj Vysočina je u domovů pro osoby se zdravotním postižením výlučným zřizovatelem a poskytovatelem těchto služeb, většina služeb je již poskytována v transformovaných domácnostech komunitního typu. V minulosti kraj u jednoho klienta s tělesným postižením spolufinancoval poskytování osobní asistence v domácím prostředí v objemu zhruba 20 hodin denně.

Pokud se jedná o specializované zařízení, lze zmínit Domov důchodců Proseč u Pošné, příspěvková organizace, který má cílovou skupinu u domova pro osoby se zdravotním postižením nastavenou jako „osoby po cévních mozkových příhodách, osoby s roztroušenou mozkomíšní sklerózou, osoby v poúrazových stavech, osoby s Parkinsonovou chorobou, osoby se svalovou dystrofií“. Dále tato organizace v rámci specializovaného domova se zvláštním režimem poskytuje kapacitu 13 lůžek pro osoby s Huntigtonovou chorobou, a to v režimu celostátní služby. Klienti využívají také služeb Centra Kociánka, pracoviště Březejce, které se nachází na Vysočině. Nicméně se jedná o zařízení, které je přímo řízenou organizací MPSV.

Osoby s tělesným postižením jsou jednou z cílových skupin, u nichž se uvažuje o vybudování nových kapacit (ať již vybudováním nebo transformací jiné služby).

Zlínský kraj

Ve Zlínském kraji aktuálně není zařízení, které by se specializovalo přímo na tuto cílovou skupinu. O potřebě vzniku zařízení tohoto typu kraj ví, jen aktuálně nemá vhodné prostory a finance na jeho provoz.

Pardubický kraj

Představitelé kraje si uvědomují, že v současné době nemají k dispozici pobytové služby pro lidi pouze s tělesným postižením, zvláště pak pro mladší. Od ledna příštího roku by měl poskytovat takovou službu Kosatec v Pardubicích – bude to pobytová forma sociální rehabilitace. U takové služby je potřeba mít návaznost i na zdravotnickou rehabilitaci, což nespadá pod sociální péči, ale mělo by to být právě v Kosatci vyřešené. Cílovou skupinu lidí se zdravotním postižením mají v DOZP Simeon SKP-CENTRA, ale nespécializují se jen na lidi s tělesným postižením.

Liberecký kraj

Na území tohoto kraje byla vytipována dvě zařízení odpovídající druhem služeb zmiňované cílové skupině: Jedličkův ústav, příspěvková organizace, a Denní a pobytové sociální služby Česká Lípa, příspěvková organizace.

Plzeňský kraj

V tomto kraji odpovídá zadané charakteristice Centrum pobytových a terénních sociálních služeb Zbůch.

Ústecký kraj

Zde působí jedna organizace, kterou zřizuje Ústecký kraj a specializuje se na osoby s tělesným postižením: Ústav sociální péče pro tělesně postižené dospělé Snědovice, příspěvková organizace. Cílová skupina 18–80 let. ●

REFLEKTOR

Auto splněných přání

Ze spolupráce Konta Bariéry a společnosti Globus vzešel další užitkový vůz, který bude pomáhat v organizaci poskytující služby lidem s postižením. Jeden z nejnovějších přírůstků do flotily více než osmi desítek aut je dodávka pro Život bez bariér, z. ú., v Nové Pace. Organizace, kterou před bezmála dvaceti lety založili manželé Jitka a Josef Fučíkovi, odvádí nejen kus dobré práce pro lidi na Královéhradecku a Liberecku, ale má za sebou i úctyhodný počin v podobě rekonstrukce chátrajícího barokního kláštera.

Text: RADEK MUSÍLEK
Foto: MILAN JAROŠ

Josef Fučík měl zaběhnutou stavební firmu. Psal se rok 1998, když se rozhodl, že se před předáním jedné zakázky osvěží v bazénu, do kterého skočil po hlavě. Bohužel si nevšiml, že voda je z velké části vypuštěna, a tak si způsobil těžký úraz páteře, po němž ochrnl. Nohama nehýbe vůbec, ruce mu fungují s omezením. Přesto prý cítí celé tělo, což přikládá tomu, že hned po incidentu osobně instruoval přítomné, jak s ním mají nakládat. Zužitoval tak své letité zkušenosti z předchozí práce na lyžařském vleku, kde byla pomoc zraněným každodenním chlebem.

COŽ TAKHLE KOUPIT KLÁŠTER?

Jelikož s manželkou postrádali v regionu potřebné sociální služby, rozhodli se v roce 2002 založit

vlastní sdružení, aby pomohli lidem v podobné situaci. Oficiální registrace přišla dva roky nato. Začínali skromně, ale počet klientů se rychle rozrůstal, takže už o dva roky později jim začaly být prostory poskytnuté městem malé. „Tehdy jsem jel kolem budovy paulánského kláštera, dominanty města, kde právě zrušili nemocnici, a všiml jsem si, že je objekt na prodej. Tak jsem se rozhodl, že do toho půjdeme,“ vypráví Josef Fučík se samozřejmostí, jako kdyby mluvil o nákupu v samoobsluze.

Přestože nadšeně, barvitě, široce i trochu překotně popisuje všechny peripetie, úskalí a neblahé detaily, stejně ve vás vzbuzuje pocit, že je přece úplně normální být na vozíku a přitom se pustit do rekonstrukce barokního kláštera z 18. století jen

s hrstkou lidí a prakticky bez peněz. Jeho veselá energická povaha je až nakažlivá.

On si vzal na starost stavební práce, manželka řešila finance, především projekty Evropské unie. Když si vzali první úvěr na jeden milion korun, nikdo moc nevěřil, že se jim dílo povede. O několik let později udělená dotace 45 milionů z evropské unie na rekonstrukci však zamíchala kartami. Asi i k údivu samotného vedení města, jež se samo o nejvýznamnější památku na svém území původně nemělo zájem postarat, ale nakonec se společně s Královéhradeckým krajem připojilo a rekonstrukce za zhruba 130 milionů se podařila zrealizovat. Nyní je budova kláštera převedena do majetku města.

„Ty první roky byly nepředstavitelně těžké, všechno byla jedna velká improvizace a stres. Vzpomínám si, jak jsem tu jednou seděla na schodech, brečela a říkala: Pepku, co jsme to udělali?“ Líčí Jitka Fučíková, která si svého času prý chodila po známých půjčovat peníze na výplaty zaměstnancům. Společně se synem žili skromně z Josefova důchodu a pronájmu jednoho pozemku. Přesto vypadají, že by neměnili, a nyní konečně sklízí zaslužené plody. Společně nás provázejí třemi křídly vzorně rekonstruovaných prostor. Pouze jedno křídlo a barokní kostel zůstaly církvi. Kudy vede vlastnická hranice, je kontrastně vidět na vnější omítce.

VOZÍČKÁŘ BAGRISTOU

Josef během prohlídky svoji ženu téměř nepustí ke slovu a má příběh nejen ke každé místnosti, ale téměř ke každé dlaždice či dveřím. Jelikož je od fochu, moc dobře si všiml, jak je která práce odvedena. Sám dohlížel a mnohé i sám vybudoval, případně také boural, když bylo potřeba. Z nadšení přechází v slzy dojetí, když náhodou potkáme prvního významného soukromého mecenáše, jenž je v počátcích podpořil. Obrovsky si váží každého, kdo je kdy podržel a podporuje. Významný po-

Manželé Fučíkovi mohou být právem hrdí na odvedenou práci. Zbývá dodělat poslední patro.

díl a dík dává také Nadaci Charty 77. Za odrazový můstek také považují charitativní adventní koncert v České televizi z roku 2006.

Stejně tak vzpomíná, jak mu v jedné firmě zapůjčili malý bagr, do něhož Josef nehledě na svůj handicap osobně nasedl, a ušetřil tak za demoliční a výkopové práce statisíce, ne-li miliony. Hodně pomáhali

Tehdy jsem jel kolem budovy paulánského kláštera, dominanty města, kde právě zrušili nemocnici, a všiml jsem si, že je objekt na prodej. Tak jsem se rozhodl, že do toho půjdeme.

místní řemeslníci. Teď už zbývají zdánlivé detaily. „Dokončíme příjezdovou plochu a parkoviště před klášterem, a jak se říká ve filmu Na samotě u lesa, pak už nezaseju a půjdu do důchodu,“ směje se pan Fučík, ale on i všichni kolem dobře vědí, že nic není vzdálenější pravdě. On i manželka sice cítí, že síly možná ubývají rychleji než dřív, ale elán jim tedy rozhodně nechybí. Navíc kdo by chtěl opustit dílo, když je téměř hotovo? Možné pokračovatele vidí v rodině svého čtyřicetiletého syna Aleše s partnerkou a dvěma vnučkami. Zejména teprve pětiletá Klárka prý už nyní říká, že už to tam všechno zná, takže brzy začne.

Ačkoliv ne tak úplně vše je hotovo. Zbývá ještě poslední patro. Vjíždíme do něj moderním výtahem, abychom se ocitli v troskách bývalého nemocničního oddělení. Takhle to tu vypadalo všude. I po dvou dekadách tu stále čpí dezinfekce z operačních sálů. Na oprýskaných zdech jsou zbytky dlaždiček, několika vrstev barevných nátěrů, sanitární techniky, různých obkladů a podobně. Vše pokrývá prach. Josef vzpomíná, jak sem chodil za svojí maminkou, která zde pracovala jako zdravotní sestra. Dokonalé kulisy pro natáčení nějakého thrilleru nebo na pořádání punkového mejdanu či industriální technoparty. Do takových míst se vozíčkář často nedostane. Za pár let by tu měla být galerie. Josef Fučík sice víc doufal v byty samostatného bydlení, investorem budovy však už je město. „Naše organizace by provoz finančně neutáhla, vždyť jen to celé vytopit stojí statisíce ročně. Když zapnu kotel, úplně vidím, jak z komína létají bankovky. Život bez bariér tu bude mít garantované sídlo na patnáct let,“ konstatuje bez sentimentu Josef Fučík.

ŽIVOT BEZ BARIÉR

A čemu všemu se vlastně Život bez bariér věnuje? Všechny aktivity ve čtyřech různých objektech (z toho tři v areálu kláštera) směřují především na podporu osob s tělesným, mentálním, duševním nebo smyslovým postižením. Pomáhají také jejich ro-

Součástí kláštera je i poklidné nádvoří.

dinným příslušníkům a seniorům. Právě posledně jmenovaným bude hlavně sloužit nový vůz. „Pečujeme o lidi s alzheimerem a součástí toho je také aktivizační služba, kdy seniory vozíme na místa, která by rádi ještě viděli, protože byla nějak důležitá v jejich životě. Proto tomu vozu říkáme Auto splněných přání“, vysvětluje Josef Fučík. Kromě toho provozuje také

denní stacionář, sociální poradenství a rehabilitaci, komunitní centrum, bezbariérové ubytování a půjčovnu kompenzačních pomůcek. Ty dává Josef Fučík osobně dohromady z mnohdy už nefunkčních kousků, které posbíral, kde se dá. Důkazem jeho zručnosti a kutilství je jeho vlastní elektrický vozík, jemuž přidal všemožné nadstandardní funkce

Všechny aktivity ve čtyřech různých objektech (z toho tři v areálu kláštera) směřují především na podporu osob s tělesným, mentálním, duševním nebo smyslovým postižením. Pomáhají také jejich rodinným příslušníkům a seniorům.

v podobě různých náklonů a prodlouženého dojezdu.

Nezapomíná ani na zaměstnávání osob se zdravotním postižením prostřednictvím vytváření chráněných pracovních míst. Provozují rovněž textilní a keramickou dílnu. Různé služby v loňském roce využilo přes 115 klientů, nehledě na 180 zápuček kompenzačních pomůcek.

A co dělají manželé Fučíkovi, když nějakým nedopatřením zrovna nepracují? Vedle nového auta od Globusu parkuje jejich speciálně upravená dodávka s hydraulickou plošinou a vnitřní lůžkovou úpravou. Je vidět, že už ledacos zažila. S ní rádi vyrazí do Alp, třeba k Bodamskému jezeru. Tam v létě načerpají síly na zbytek roku. Tak ať jim energie ještě dlouho vydrží! ●

Auto splněných přání už slouží svému účelu.

Auta bez bariér

Již 89 vozů se podařilo za dvě dekády spolupráce hypermarketů Globus a Konto Bariéry předat dobročinným organizacím, které se starají o handicapované, imobilní seniory či děti a další znevýhodněné občany. Nejnověji získaly v roce 2023 tři automobily charitativní organizace MCU KOLOSEUM z Liberce, Otevřená OKNA z Jindřichova Hradce a Život bez bariér z Nové Paky. Nákup velkoprostorových vozů značky Ford Globus financuje z prodeje ekologických tašek a trvanlivých ovosáček ve svých obchodech. Celkem se takto pro Konto Bariéry podařilo vybrat 36 milionů korun.

Sociální pracovník nesmí být záchranář

ŽÍT JAKO BĚŽNÍ ZDRAVÍ LIDÉ JE PŘÁNÍM TĚCH, KTERÍ SI UVĚDOMUJÍ SVŮJ ZDRAVOTNÍ NEBO DUŠEVNÍ HENDIKEP, I JEJICH USTARANÝCH RODIN. POMOCI JIM TENTO SEN NAPLNIT JE UŽ TAKŘKA ŠEDESÁT LET POSLÁNÍM ZAMĚSTNANCŮ ČESKOBUDĚJOVICKÉHO DENNÍHO A TÝDENNÍHO STACIONÁŘE DOMOVA LIBNÍČ A CENTRA SOCIÁLNÍCH SLUŽEB EMPATIE PRO OSOBY S FYZICKÝM, MENTÁLNÍM NEBO KOMBINOVANÝM POSTIŽENÍM. PŮLDRUHÉHO ROKU JEJ VEDE ŘEDITELKA LENKA HEBÍKOVÁ KUBÁTOVÁ, KTERÁ DOBRĚ VÍ, ŽE ÚSPĚCH TKVÍ VE SPOLUPRÁCI VŠECH ČLENŮ TÝMU.

Text: RADEK GÁLIS
Foto: MILAN JAROŠ

Letos na jaře v areálu kousek od vlakové severní zastávky otevřeli za přítomnosti vedení kraje moderní prostory, odpovídající aktuálním trendům v sociální péči a poskytující zázemí nezbytné pro důstojný život klientů i práci personálu, stejně jako dostatek místa pro každodenní aktivity i pro chvíle odpočinku.

CÍTIT SE JAKO DOMA

Tak zní věta z informačního letáku. A co se za ní skrývá? „Snažili jsme se, aby se tady klientům líbilo a aby se nový prostor co nejvíce přiblížil jejich běžnému domácímu prostředí,“ vysvětluje ředitelka Centra Empatie Lenka Hebíková Kubátová. „V celém areálu domova se potkáte

s novým logem Empatie – postavičkami chlapce a dívky, které navrhoval jeden z našich klientů. Postavičky reflektují účel, kterému daný prostor slouží, což je hravé a vzdělávací,“ upozornila s úsměvem ředitelka Hebíková Kubátová s tím, že na výmalbě se podílel i českobudějovický street artový umělec Jakub Štark, který např. centrální halu vyzdobil sportujícími postavičkami. Na stěně centrální haly nechybí ani tradiční výzdoba v podobě diplomu za sportovní úspěchy v rámci prvotřídního turnaje v boccie, kterou klienti rádi a úspěšně hrají.

Všechny prostory pro klienty v objektu jsou přízemní, jedno nadzemní podlaží je určeno pouze zaměstnancům. Rozsáhlá budova při pohledu ze zahrady působí na klienty příjemně jako menší domky. Ze společenské haly jsou přístupné tři domácnosti týdenního stacionáře. Každá domácnost je navržena pro osm lidí a zahrnuje velký obytný prostor, šest pokojů jednolůžkových a jeden dvoulůžkový. Z pokojů je velkými okny umožněn výhled do zahrady. Obytný prostor je rozdělen na část kuchyňskou, jídelní a společenskou, všechny jsou prosvětleny prosklenou stěnou s výhledem do zahrady. „Vše je navrženo tak, aby zde měli klienti veškerý komfort a zároveň možnost svou domácnost obsluhovat sami. Samozřejmostí nového stacionáře jsou společenské i aktivizační místnosti, které jsou pohledově i přístupově otevřeny do parkové části zahrady se vzrostlými stromy.“

PAVÍ HODY?

U malého amfiteátru pracuje několik klientů spolu se zaměstnanci. Shrabují trávu, bojí se užovky a pozorují pávy, kteří se procházejí po zahradě. „Patří sousedovi a jsou s nimi

jen problémy, ale nevíme, co s nimi,“ směje se ředitelka, jako by si vzpomněla na název nejnovější knížky českobudějovického spisovatele Jana Štífta Paví hody.

Prozrazuje, že v týdenním stacionáři je celkem 20 klientů, nejmladšímu je 21 a nejstaršímu 55 let. Jejich pokoje jsou vzorně uklizené, někteří odtud chodí do práce. Sedm klientů začalo využívat službu již před rokem 1990, nejstarší je zde od roku 1983. Řada našich klientů využívá službu týdenního stacionáře již od dětství, osm z nich zde začalo bydlet, když jim bylo 10 let, nejmladšímu šest. Denní stacionář, který zahájil svou činnost už v roce 1964, nyní navštěvuje 34 klientů, nejmladšímu je 14 let a nejstaršímu 60. „Nejdě-

le sem chodí klientka, která začala využívat naší služby v roce 1978," prozrazuje ředitelka. Pro ilustraci – ten rok např. vyletěl do vesmíru náš první kosmonaut, českoslovenští hokejisté byli o skóre druhí na domácím MS a komunistický režim rozhodl o zbourání kostela sv. Prokopa v Práchech na Šumavě.

Kolem budovy uklízí jedna pečlivá klientka, která by ráda sehnala práci v úklidové firmě. Zatím se jí nedaří uspět, ale kdo ví, třeba příště. Patří k těm, kteří se nespokojí s nečinností, a chce být užitečná a prospěšná.

V roce 2009 zahájily svou činnost i sociálně terapeutické dílny v areálu Domova Libněč, od letošního února poskytují svoje služby v Empatii, čímž se výrazně zvýšila jejich do-

stupnost pro klienty, kteří mohou dojíždět MHD. „Nově navazujeme spolupráci s praktickými školami v Českých Budějovicích nebo Trhových Sviních a Úřadem práce s cílem usnadnit přechod klientů se zdravotním postižením na otevřený nebo chráněný trh práce.“ Ředitelka ví, že ne každý práci sežene nebo v ní vydrží, důležité je ale stále se pokoušet o uplatnění, protože každý chce být užitečný a mít pocit z dobře vykonané práce. Ve zdejších dílnách pracuje v současnosti 31 klientů – pletou

Volnočasovým aktivitám se klienti Empatie věnují rádi a jejich výrobky si mohou zájemci pořídit přímo i na recepci zařízení.

Snažili jsme se, aby se tady klientům líbilo a aby se nový prostor co nejvíce přiblížil jejich běžnému domácímu prostředí.

ošatky nebo vyrábějí keramiku. Nejmladší klientce je 23 let a nejstarší 65 let.

CHARITNÍ ZAČÁTKY

Jak se člověk stane zodpovědným za desítky klientů a zaměstnanců? Není to hned, o čemž svědčí osobní recept současné ředitelky. „K sociální práci jsem se dostala úplnou náhodou, když jsem jako porodní asistentka začala studovat vysokou školu. Mohla jsem si vybrat buď tříletý obor ošetrovatelství, nebo pětiletý obor rehabilitace. Kamarádka mi tenkrát řekla: Když už tam jdeš, tak si rovnou zaškrtni pět let. Nevěděla jsem, kam mě univerzita nasměruje. Po mateřské jsem nastoupila do Charity České Budějovice, i když jsem si myslela, že neprojdou výběrovým řízením. Jenže tehdejší ředitelka Michaela Čermáková mi řekla: Super, vás beru!

Charita pro ni znamenala pět let krásné práce, lidé kolem prý měli pochopení pro nováčky. „Byla jsem studentkou vysoké školy, starala se o dvě děti, všechno jsem si musela nadělávat. Charita ale dávala prostor a ředitelka měla velkou trpělivost, abychom se všechno naučili. Byla úžasná, protože dbala na naše vzdělávání. Měli jsme možnost přihlásit se na skvělé kurzy do Prahy pod vedením psychologů, vzpomínám si na vynikající doktorku Bohumilu Bašteckou, u které jsem získala základy kvalitní krizové intervence. Delší dobu jsem pak zůstala pracovat v Poradně pro ženy Eva,“ vypráví ředitelka.

Měla však pocit, že se jedná pořádkem o totéž a že práce s klientkami je na dlouhou trať. „Jsem asi trochu rychlejší povahy a tahle práce mě přestala postupně naplňovat, proto jsem se přihlásila na výběrové řízení na sociální pracovníci do Centra sociálních služeb Staroměstská. Zde byli senioři, úplně jiná cílová klientela. Jednalo se o náročné období, protože začal platit zákon o sociálních službách a zaváděly se standardy. Setkali jsme se tehdy s nepochopením zdravotních sester a zdravotního úseku. Všechno bylo nové

a těžké, ale na druhou stranu jsem se naučila, že si všechno musím udělat sama. Říkala jsem si, že nesmím selhat a musím myslet pozitivně. Pořád jsem měla strach z inspekce, což mě motivovalo, že jsem se snažila dodržovat a mít všechny pracovní postupy v pořádku. Tehdy jsem také začala externě spolupracovat s Životem 90, kde jsem působila téměř 10 let. Myslím si, že jsme ve městě dobře rozjeli službu tísňové péče pro seniory. Tuhle krásnou spolupráci s lidmi jsem si kompenzovala úlohu vedoucí, která má na starosti jen papíry a vedení metodiky. Tehdy jsem se dostávala ke klientům domů a viděla, jak žijí a jaké mají starosti. Dbali jsme, aby senior nejdříve prošel domácí péčí, terénní péčí a až teprve pak nastoupil do domova.“

Ale i zde pohár přetekl a Lenka Hebíková Kubátová šla pracovat na českobudějovický magistrát, odbor sociálních věcí. „Působila jsem na úseku samosprávných činností, takže mi senioři stejně zůstali, ale věnovala jsem se aktivitám, což znamená práci v komunitních centrech, klubech důchodců. Snažili jsme se provázet kluby se seniory a vytvořit pravidelné programy, aby na sebe navazovaly, místo aby se dublovaly. Stála jsem i u rozjezdu nového komunitního centra na Lizerské.“

HLEDAT CESTY SPOLEČNĚ

Před Lenkou se objevila další výzva, když se dozvěděla, že je vypsáno výběrové řízení na ředitelku Domova Libnič. „Tahle organizace mě vždycky zajímala, aniž mě napadlo jít sem pracovat. Čas od času jsem se ale dívala na jejich internetové stránky a spousta zaměstnanců z Libniče přešla na Staroměstskou, takže

Klienti Empatie se rádi a úspěšně věnují bocce, o čemž svědčí jejich nadšení z tréninků a vyhrané medaile, poháry nebo diplomy.

jsem se i znali, a zařízení mě tedy provázelo. Jednalo se ovšem o jinou cílovou skupinu. Na výběrové řízení jsem se tehdy připravila tak, že jsem si zanalyzovala všechny služby a bylo mi jasné, co bych kde chtěla změnit. S tím jsem šla do výběrového řízení, které jsem vyhrála. Nastoupila jsem a zjistila, že je všechno úplně jinak, než jsem si myslela, byla zvyklá a předpokládala,“ usmívá se ředitelka.

Klientela je tedy jiná – stejně jako metody práce a postupy. Empatie k druhým ovšem zůstala. Tehdy se rozhodla, že začnou služby vykonávat, jak fungují v ostatních zařízeních. „I když vím, že zdejší klienti jsou jiní, myslím si, že metody a způsoby práce můžou být stejné jako v jiných sociálních zařízeních. Jsem tady už rok a půl, trochu trvalo, než jsme si vyjasnili s týmem, jak budeme pracovat. Jsem pro týmovou práci, nejsem a nebudu žádný solitér, který rozhoduje sám, i když k tomu mám asi jako ředitelka výsadní právo. Nad každým problémem se sejdeme jako tým a hledáme cestu společně. I všechny vnitřní předpisy tvoříme týmovou prací.“

Zodpovědná osoba všechno připraví ve spolupráci s ředitelkou a k výsledku se pak vyjadřují zá-

stupci všech ostatních úseků tak, aby nic neuniklo. „Víme, že na změnu a zavedení nových účelných postupů máme několik let – a cesta nebude jednoduchá. Musíme zcela změnit organizační strukturu, protože jednotlivé služby měly své vedoucí, zatímco sociální úsek stál stranou. Já se snažím, aby vedoucí i sociální pracovníci byli aktivní v dané službě, nesli plnou zodpovědnost a měli svou zástupnost. Co mě trochu tíží, je nutnost vybudovat kvalitní tým odborníků. Současná agenda je tak rozsáhlá a objemná, že jeden nemůže uchopit všechno a potřebuje mít v týmu různé kvalitní odborníky. Musím jim dát prostor, aby měli dostatek volnosti, byli dobře zaplacení a měli čas i prostředí pro výkon svojí odborné práce. Jsem už jenom ředitel, který síly všech někam směřuje,“ zdůrazňuje Lenka Hebíková Kubátová.

DVĚ FAKULTY VE MĚSTĚ

Klientů sociálních a zdravotnických služeb ve společnosti přibývá, přibývalo ovšem i škol, kde se k této práci studenti vedou. V Českých Budějovicích působí řadu let Zdravotně sociální fakulta i Teologická fakulta Jihočeské univerzity, jejichž absolventi do sociálních služeb směřují

Kontakt:

- Domov Libnič a Centrum sociálních služeb Empatie, Libnič 17, 373 71 Libnič
- Telefon: 380 301 751, e-mail: info@domovlibnic.cz, www.domovlibnic.cz

Další pracoviště:

- Pražská tř. 2888/88a, 370 04 České Budějovice
- Tyršův sad 403/9, 370 10 České Budějovice

Tahle organizace mě vždycky zajímala, aniž mě napadlo jít sem pracovat. Čas od času jsem se ale dívala na jejich internetové stránky a spousta zaměstnanců z Libníče přešla na Staroměstskou, takže jsme se i znali, a zařízení mě tedy provázelo.

nebo zde mohou najít uplatnění. Má tedy ředitelka do svého týmu z koho vybírat?

„Působnost obou fakult v jednom městě nevím jako výhodu ani jako nevýhodu. Ale že je mezi absolventy převis žádostí uplatnit se v sociální práci s postiženými, říct nemůžu. Mám pocit, že studentů, kteří se téhle práci chtějí věnovat, je opravdu pomálu. Většinou jdou na tento obor možná proto, že se jinam nedostali, takže v průběhu studií zkoušejí odejít jinam nebo jdou po skončení školy úplně mimo vystudovaný obor. Ještěže působím jako externí vyučující na Zdravotně sociální fakultě. Jsem moc ráda, že vyučuji dálkové studenty, kteří jsou úplně jiní než ti z denního studia. Jsou už totiž z praxe, takže vědí, že vzdělání potřebují, a zajímají se o studium, což je úplně jiný přístup než u mladých.“

Ředitelka Lenka Hebíková Kubátová má dlouholeté pracovní zkušenosti z nestátního neziskového sektoru i ze zařízení patřících pod město nebo kraj. Jaké vidí rozdíly v obou typech organizací poskytujících podobné služby? „V neziskovém sektoru jsem vnímala větší volnost, protože jsem si svou práci mohla naplánovat, jak jsem chtěla. Měli jsme větší možnosti stáží i vzdělávání. Už několik let ale platí zákon o sociálních službách a rozdělovací povinnost je jasně daná. Neziskovky mají asi větší volnost v rozdělování benefitů, jenže jsou svázány mzdovými tarify. My dodržujeme platovou ta-

Zařízení poskytuje činnosti, které si vyberou lidé podle svých zájmů a potřeb.

bulku, takže u nás se zaměstnanci mají platově podstatně lépe, ale zase nejsme tolik flexibilní. Každou změnu musí schvalovat zřizovatel, což ředitele trošku svazuje, ale je to tak nastavené u všech příspěvkových organizací. Pravda je, že zaměstnanci, kteří přijdou z neziskového sektoru, jsou trochu volnější.“

NESKOČIT NA LEP

Každá práce chce své a ne každý se k nějaké hodí. Jakou vlastnost by všeobecně měl mít sociální pracovník

pracující s klienty? „Asi by neměl hned skočit klientovi na lep, což se musí dlouho učit. Sociální pracovník nesmí být záchranář. Tuhle dovednost jsem se velmi dobře naučila na charitě, kdy jsme pomáhali rodinám s nízkorozpočtovými příjmy. Ženy k nám přišly v pátek odpoledne s tím, že umírají hladu nebo nemají kde bydlet a musí na ulici. Pravda to většinou není, protože tyhle klientky si vždycky umějí poradit, ale důležité je opravdu v klidu je vyslechnout a přitakat: Ano, pomohu vám, ale za určitých, jasně daných pravidel, a je třeba dodržovat určitou návaznost činností. Je důležité neskočit jim hned na lep, abych vzala peníze a šla koupit jídlo, pití nebo sunar a ještě jim dala peníze v hotovosti. Za tuhle zkušenost vděčím mnohaleté praxi v sociální práci a snažím se nenechat se ovlivnit ani dnes na pozici ředitelky. Samozřejmě, že občas také ujedu, ale myslím, že se snažím hodně všechno promýšlet. I proto jsem zastáncem týmové práce, která může předejít různým přehmatům a pozdějším výčitkám,“ dodává ředitelka Lenka Hebíková Kubátová, která svou osobní empatii spojila před půldruhým rokem s Empatií s velkým E. ●

O úklid stacionáře a jeho okolí se starají také klienti, kteří se tak možná připravují i na budoucí povolání.

Přál bych si, aby se mitotam dostal k lidem

Přibližně před 15 lety napadlo buněčného biologa Jiřího Neužila, jak vytvořit unikátní protinádorovou látku, která by cílila přímo na mitochondrie nádorových buněk.

Syntéza mitotamu se uskutečnila na jeho tehdejšími pracovišti, australské Griffith University. Později se výzkum přenesl do Biotechnologického ústavu Akademie věd. I když se nová léčivá látka jeví velmi nadějně, cesta k pacientům je ještě dlouhá.

Text: ANNA KUDRNÁČKOVÁ

Foto: MILAN JAROŠ

První fáze klinické studie proběhla v Česku, na Onkologické klinice Všeobecné fakultní nemocnice v Praze. Potvrdila, že mitotam je bezpečný a účinkuje na karcinom ledvin. Léčba tak čeká 2. fázi testování, tentokrát už na stovkách pacientů. Máte z toho radost?

Velkou. Když se v laboratoři na myším modelu ukázalo, že mitotam velmi dobře funguje proti triple negativnímu nádoru rakoviny prsu, který je velmi těžko léčitelný, nenapadlo mě, že výzkum dojde tak daleko. Takových látek vznikne v laboratořích opravdu mnoho. K pacientům se ale dostanou jen výjimky. Nám se povedlo už během první fáze testování

dvěma pacientům s metastazujícím nádorem ledvin doslova zachránit život. Léčba u nich zabrala a daří se jim dobře. Mohl bych si tedy říct: mise splněna. Vnitřně mě to velmi těší. Ale rádi bychom to dotáhli do úplného konce, to je jasné.

Jaký je mechanismus účinku vašeho léku?

Mitotam se od ostatních léků na rakovinu odlišuje tím, že působí přímo na mitochondrie nádorových buněk. Mitochondrie vytvářejí energii pro buňky, a proto se někdy laicky připodobňují k jakýmsi buněčným elektrárnám. Látka tohoto typu se na onkologických pacientech testovala poprvé v historii. Objev vychází z faktu, že rakovinné buňky rostou velmi rychle a překotně, a proto po-

řebují více energie. Mají tedy více mitochondrií a právě k nim mitotam posíláme. Naše látka nevyradí mitochondrie z činnosti úplně, pořád vyrábějí energii, ale donutí je vytvářet reaktivní formy kyslíku, který sekvencí reakcí způsobí, že je buňka nucena spáchat sebevraždu. Přinutíme tedy rakovinné buňky, aby samy sebe zlikvidovaly zevnitř.

Jak jste vlastně na tento nápad přišel?

Když jsem před mnoha lety pracoval v Mnichově, zjistil jsem, že antioxidant vitamin E se dá určitým způsobem změnit a že jeho analog po této změně zabíjí rakovinné buňky. Šlo o náhodný objev, který vznikl díky chybě v laboratoři. Zaujalo mě to a začal jsem přemýšlet nad tím, že

Mitotam se od ostatních léků na rakovinu odlišuje tím, že působí přímo na mitochondrie nádorových buněk.

se do budoucna možná budu zabývat nádorovým výzkumem. Do té doby jsem se věnoval výzkumu srdce a ateroskleróze. Říkal jsem si ale, že jestli se mi někdy povede najít nějaký nový lék, mohl by to být právě lék na rakovinu. Nádorové buňky jsou totiž z výzkumného hlediska velmi zajímavé. A na většinu typů nádorů účinné léky stále chybějí.

Nápad na mitotam přišel během vašeho působení na Griffith University v Southportu, kde působíte od roku 2002. Kdy jste začali mitotam vyvíjet?

Někdy kolem roku 2006. V té době jsem měl u sebe v laboratoři na místě postdoktoranda skvělého chemika Jana Štursa. V jednom prestižním vědeckém časopise vyšel tehdy článek

portugalských vědců o léčivé látce jménem tamoxifen, která je účinná proti hormonálně závislému nádoru prsu. Popisovali, že na úrovni nádorových buněk v kultuře působí přímo na mitochondrie, na zvřátech ani lidech ji ale netestovali. Když jsem jednou pádloval podél břehu Tichého oceánu, napadlo mě, že to, co jsme kdysi udělali s analogem vitaminu E, bychom mohli provést i s tamoxifenem. Kolega Honza Štursa pak navrhl a realizoval syntézu mitotamu s mitochondriálním vektorem, chemickou skupinou, která zavádí původní tamoxifen přímo do mitochondrií.

Jak dlouho mu trvalo, než látku syntetizoval?

Bylo to velmi obtížné. Ale díky tomu, že má Honza „buldočí“ povahu, do-

kázal na syntéze pracovat rok a půl. Následovaly testy na myších, během kterých jsem nemohl ani spát vzrušením, jak to dopadne. Vkládal jsem do toho velké naděje nejen proto, že bylo ve výzkumu už hodně peněz. Nakonec se ukázalo, že je látka netoxická a má velice pěkný účinek na nádory. V té době začal náš výzkum podporovat Karel Komárek, zakladatel společnosti SmartBrain. Kdysi ho totiž zaujal náš výzkum provitaminu E. Když jsem mu ukázal, jaké výsledky máme s mitotamem na myších, byl nadšený.

A proč se později výzkum přesunul do Česka?

Když něco objevíte na Griffith University v Southportu, musíte to nejprve nabídnout tamnímu patentovému oddělení. To si udělalo analýzu, ze které vyšlo, že by bylo příliš riskantní do toho jít. Že by z toho univerzita jednou profitovala, jim připadalo iluzorní. Tak jsem dostal dokument, že je patent můj. Dnes vlastní podíly více subjektů – mimo jiné firmy Smart Brain a KKCG Karla Komárka mladšího, Biotechnologický ústav Akademie věd ve Vestci u Prahy, já a chemici Jan Štursa a Lukáš Werner, kteří na vývoji účinné látky pracovali dál v Česku a zajišťovali kromě preklinických testů i výrobu a schválení klinického testování Státním ústavem pro kontrolu léčiv. Jestli z toho jednou budou nějaké peníze, je mi ale jedno, jde mi hlavně o to, aby se lék, projde-li dalšími dvěma fázemi klinických studií, dostal k lidem.

Zprvu jste si mysleli, že by účinná látka mohla účinkovat na nádory prsu. Klinické zkoušky ale prokázaly, že nejlépe působí na nádory ledvin. Překvapilo vás to?

Na triple negativní nádor prsu mitotam zabíral na myším modelu v laboratoři. Pak proběhly preklinické testy, které se dělají na potkanech a velkých savcích a testuje se na nich toxicita. Teprve když se ukáže, že látka není toxická na zvřátech, přistupuje se ke klinickým testům na lidech. První fáze klinických testů trvala dva roky. Zařazují se do ní jen ti pacienti,

Výzkum srdce a aterosklerózy vyměnil Jiří Neužil už před lety za hledání léku na rakovinu.

u kterých selhala veškerá dostupná léčba a kterým už medicína nemá co nabídnout. Ve fázi 1 jde o krátkodobé podání účinné látky pacientovi a testuje se toxicita a účinnost. Ve fázi 1B se lék podává dlouhodobě a sledují se možné nežádoucí účinky. Do první fáze studie jsme zařadili pacienty s různými typy nádorů – nejen prsu, ale i plic nebo právě ledvin. Ukázalo se, že látka je neúčinnější právě u pacientů s nádory ledvin, zabrala u pěti z šesti pacientů s tímto typem nádoru. Proto je pravděpodobné, že do druhé fáze budou zařazeni pacienti s nádory ledvin.

A kdy začne druhá fáze klinických testů?

To se ještě neví, záleží na financích. První fáze probíhala na Onkologické klinice Všeobecné fakultní nemocnice v Praze pod vedením prof. Luboše Petruželky, který pověřil vedením studie onkoložku Zuzanu Bielőkovou a zúčastnilo se jí přes 70 pacientů. Už to, že první fáze klinické studie proběhla v Česku, je unikátní, protože je to velmi drahé – u mitotamu to bylo možné jen díky trvalé podpoře Karla Komárka a jeho syna. Doposud dali do výzkumu velké množství prostředků, určitě přes 100 milionů korun. Myslím, že hnací silou pro ně bylo, že i v tak malé zemi, jako je ta naše, se dá vytvořit něco, co jednou ocení celý svět. Druhá fáze studie je už multicentrická, zapojuje se do ní více klinik z různých zemí.

A uskuteční se i druhá fáze na některém pracovišti v Česku?

Byli bychom rádi, kdyby výzkum pokračoval dál v Onkologickém centru Všeobecné fakultní nemocnice, kde probíhala 1. fáze, ale rozhodne o tom ten, kdo bude druhou fází studie financovat. Možná půjde o nějakou velkou farmaceutickou firmu. Druhá část klinického testování je totiž

Jednou za čtvrt roku se scházíme s Karlem Komárkem starším a dalšími kolegy, říkáme tomu koordinační výbor. Jinak bádáme dál a i náš další výzkum se mitotamu týká.

prof. Ing. Jiří Neužil, CSc. (*1958)

Český biochemik se zabývá biologií nádorových buněk. Působí v Laboratoři molekulární terapie Biotechnologického ústavu Akademie věd České republiky ve Vestci u Prahy a od roku 2002 také na Griffith University v australském Southportu. Od roku 1991 působil šest let v Heart Research Institute v Sydney. V roce 1998 se na několik let vrátil s rodinou do Evropy, pracoval mimo jiné ve výzkumu v německém Mnichově nebo ve švédském Linköpingu.

velmi drahá a pro českého investora těžko ufinancovatelná. Uvidíme také, kolik času zabere samotný nábor pacientů. V každém z vybraných pracovišť bude potřeba vytipovat 20 až 30 pacientů s nádorem ledvin. Velmi pravděpodobně půjde o pacienty, u nichž už byla odstraněna ledvina a nemoc se jim vrátila, stejně jako tomu bylo v první fázi studie.

Jaká je teď vaše role? Zabýváte se ještě mitotamem?

Jednou za čtvrt roku se scházíme s Karlem Komárkem starším a dalšími kolegy, říkáme tomu koordinační výbor. Jinak bádáme dál a i náš další výzkum se mitotamu týká. Ví se totiž, že v nádorech ledvin mohou být určité mutace. Domníváme se, že u pacientů s určitým typem mutace by mitotam nezabral, a náš výzkum by to měl potvrdit, nebo vyvrátit. Po-

kud se náš předpoklad potvrdí, můžeme navrhnout, aby pacienti, kteří budou vybráni do 2. části klinické studie, nejprve podstoupili test, zda tuto mutaci nemají. Budou-li ji mít, z klinického testování bychom je vyřadili. Látka by totiž u nich nefungovala a zkreslilo by to výsledky. Projde-li lék úspěšně přes druhou fázi, testuje se ještě ve třetí a pak nastává jeho registrace.

Stane-li se tak, bude to velký úspěch české vědy. Jak často vám v práci zvoní telefon s úspěšnou prosbou, abyste už teď prostřednictvím mitotamu pomohl někomu, kdo se neúspěšně léčí s rakovinou?

Často a není to úplně příjemné. Během těch let, po které se mi pacienti nebo jejich příbuzní ozývají, jsem se naučil s nimi mluvit empaticky. A vysvětlit jim, že to nejde. Někdo to pochopí, někdo se rozplácí do telefonu. Veřejnost si často myslí, že výzkum a vývoj protirakovinných léků bojkotuje lobby nějakých nadnárodních farmaceutických společností. Ale tak to není a nikdy nebylo. Všechny léky, které míří na trh, musí být nejprve důkladně otestovány. Jinak by mohly lidem ublížit. ●

Příběh jedné slané ženy

To, že z Magdalény nevyroste ukázkově zdravé dítě, se manželé Zbořilovi dozvěděli jen pár měsíců po jejím narození. Ve chvíli, kdy jejich tříměsíční dcera začala výrazně ubývat na váze, se rozjel několikaměsíční koloběh nejrůznějších lékařských vyšetření, po kterém si mohli rodiče poprvé vyslechnout diagnózu, která má jejich dceru doprovázet po celý život. Dnes Magdaléna Zbořilová žije už pětadvacet let s cystickou fibrózou.

Magdaléna chce hledat řešení, ne výmluvy.

Cystická fibróza je progresivní geneticky podmíněné onemocnění, které se v klasické formě projevuje především opakovanými infekcemi dýchacích cest, které postupně způsobují fatální poškození plic. Magdaléna tak musí již od útlého dětství inhalovat a funkčnost svého těla podporovat enzymy a vitaminy.

„Kdyby nebylo mého nikdy neustupujícího kašle a poměrně častých hospitalizací, mohla bych tenkrát někomu připadat jako úplně zdravé dítě,“ popisuje Magdaléna, jak se u ní nemoc vyvíjela. V dětství byla hodně aktivní, ráda sportovala, chodila na

různé zájmové kroužky, a o prázdninách dokonce jezdila s rodinou na hory nebo k moři. Takové aktivity podle jejích slov ale nebývají u dětí s cystickou fibrózou úplně běžné. „Vím, že některé ‚slané děti‘ si kvůli obavám svých rodičů o jejich zdraví nemohou hrát s ostatními na pískovišti nebo jezdit na výlety do přírody, a některé kvůli tomu nechodí dokonce ani do školky. V určitých případech mi přijde, že rodičovská péče o tyto děti je možná až trochu přehnaná. Já chápu, že jsou všude bakterie, taky to kvůli své nemoci musím řešit, ale jezdit všude společně s dítětem

a před každým použitím mu drhnout záchod nebo ho radši nikam nepouštět... To mi osobně přijde hodně přehnaný. Nemělo by se to hrotit, až to dítě vyrostne, taky nebude všude běhat s čistícími prostředky," pobaveně konstatuje mladá maminka.

„Pro dítě mi přijde opravdu důležitá socializace. Když se to dítě do kolektivu dostane poprvé až ve škole, je to pro něj hodně těžký a může se snadno stát obětí šikany, protože neví, jak to v takových kolektivech chodí, a navíc trpí ještě nějakými dalšími odlišnostmi spojenými s nemocí, kterým musí čelit," objasňuje svůj postoj Magdaléna, která si pamatuje, jaké to je být mezi dětmi tak trochu jiná. „Během základky jsem nějakou dobu byla často na kapačkách, proto jsem se musela učit doma. Mým spolužákům hrozně vadilo, že i když do školy chodit, nemusím, dostávám vysvědčení a dobré známky.“ Život na základní škole jí neulehčovali ani někteří rodiče, kteří si na ni chodili kvůli projevům její nemoci stěžovat. „Několik rodičů mých spolužáků si chodilo paní učitelce stěžovat, že jsou jejich děti nemocné, protože já neustále chodím do školy s kašlem. To, že kašlu kvůli dědičnému, a tudíž nenakažlivému onemocnění, jim bohužel prostě vysvětlit nešlo.“

DRUHÉ KOLO

Situace se začala měnit až s přestupem na střední školu, kde sice už nebylo kvůli školním povinnostem a nemocí zhoršující se fyzice tolik času na sport a kroužky, zato spolužáci byli přece jen o něco chápavější. Nejlépe přijímaná se ale Magdaléna Zbořilová cítí na vysoké škole, kde právě dokončuje bakalářský stupeň v oboru optika a optometrie na Fakultě biomedicínského inženýrství ČVUT. Také v optice, kde pracuje na poloviční úvazek, si všímá lepšího přístupu okolí, i když přiznává, že se od svých devatenácti let už v pracovním prostředí setkala i s lidmi, kteří naprosto odmítli její situaci pochopit. „Ale samozřejmě jsou okolo mě i lidé, kteří se o mne na druhou stranu bojí až moc, a na to, jestli mi je dobře, se mě zeptají klidně několi-

krát denně. Já jim většinou poděkuju a ujistím je, že kdyby mi začalo být opravdu zle, tak si řeknu," prohlašuje mladá žena s úsměvem.

Život s cystickou fibrózou ale není jen obyčejný život ozvláštněný o pravidelné inhalování a následné vykašlávání, jak by se mohlo z prvního pohledu na milou optimistku zdát. Zdravotní stav s touto diagnózou dokáže být velmi nevyzpytatelný. „V současnosti se po fyzické stránce určitě necítím tak dobře, jako když jsem byla dítě, na druhou stranu jsem někdy od svých sedmnácti do dvaadvaceti let prožila období, ve kterém mi bylo opravdu nejhůř a nebylo jistý, jestli se to ještě někdy změní," vysvětluje.

Navzdory těžkému průběhu nemoci v minulosti je teď Magdaléna schopná zvládat studium, práci, docházet na lekce krav magy a s partnerem vychovávat devítiměsíční dcerku. Po tomto výčtu aktivit je trochu těžké naše povídání stočit k otázce na odhadovanou prognózu, která při tomto druhu progresivního onemocnění nebývá pro všechny příliš příznivá. „Dlouho se říkalo, že životnost lidí s tímto onemocněním je do třiceti let, ale teď se kvůli novým lékům ta průměrná hranice zvyšuje. Osobně se snažím tuto stránku nemoci moc neřešit a užít si ten život tak, jak jen to jde," dodává s klidem v hlase Magdaléna.

PACIENTSKÁ POMOC

V roce 1992 bylo v České republice založeno občanské sdružení Klub cystické fibrózy, které jako jediné na našem území pomáhá rodinám dětí a lidem s tímto onemocněním zorientovat se v často nepřehledné a hlavně neočekávané životní situaci. Sdružení poskytuje pacientům všechny potřebné informace, sociální podporu a poradenství, zapůjčuje nebo přispívá pacientům na nezbyt-

Navzdory těžkému průběhu nemoci v minulosti je teď Magdaléna schopná zvládat studium, práci, docházet na lekce krav magy a s partnerem vychovávat devítiměsíční dcerku.

Od užívání si života jí jen tak něco neodradí.

né dechové pomůcky a náhradní díly k inhalátorům, jedná s pojišťovnami a příslušnými orgány o úhradě nových léků, nabízí psychologickou pomoc, fyzioterapii a pořádá charitativní a edukační akce pro veřejnost.

„Klub cystické fibrózy je skvělá organizace, která mi už mnohokrát pomohla. Je to také místo, kde se dá sehnat spousta kontaktů na jiné lidi se stejným onemocněním a sdílet s nimi společné poznatky nebo životní příběhy. Většinou sice musí veškerá konverzace probíhat pouze online, protože při osobním setkání bychom si mohli vzájemně předat některé pro nás nebezpečné nemoci, ale i tak mi přijde sdílení ve skupině důležité.“ Jak Magdaléna vysvětluje, společnost by se o této problematice mohla informovat mnohem víc, aby nedocházelo k situacím, při kterých jsou lidé s touto nemocí vystaveni nepochopení od svého okolí – s tím se snaží pomoci právě akce pořádané Klubem cystické fibrózy pro širokou veřejnost.

SLOUPEK Lií VAŠÍČKOVÉ

Léto? Léto!

Blíží se krásné letní období. Čas dovolených, odpočinku, pobytu v přírodě, aktivit, které třeba běžně neděláme. Je to dobře, protože potřebujeme prožít radost, společenství s druhými na chatě, při cestě, při grilování, na kavičce, sklence vína či škopku piva, jak říkají tady v Brně, nebo jen tak při setkání.

Ale... Všechno má své ale. Jsme uvolnění, méně soustředění a více relaxovaní. Pro nás zdravotníky je léto složité období, protože je spojeno s mnoha úrazy, medicínsky i lidsky obtížnými situacemi. Jen vysvitlo sluníčko, ambulance jsou plné a, bohužel, i spinální jednotka.

A stačí možná málo – nespěchat, dodržovat pravidla, být ohleduplný k ostatním, raději dát přednost než zavadit, na kolo vždy s helmou (i na handbike), nepřeceňovat své síly za každou cenu, nic si nedokazovat za cenu rizika. Když zaženu žízeň alkoholem, nemohu usednout za volant, na motorku, na kolo.

Takto bych mohla jmenovat dále. Děti unímají atmosféru doma, vidí vzory chování u svých rodičů, prarodičů. Pozorují, ušímají si a také tak jednají. Jaký vzor dává maminka, která mi s kočárkem v jedné ruce a malým chlapečkem za ruku druhou přebíhá před autem, když má přechod o 30 metrů dále?

Seniři na ujetěle na elektrokolech a ženy, snad aby si nepouchaly účesy, všechny bez helmy?

Velmi si přeji a přeji nám všem, abychom prožili pokojné a radostné letní měsíce bez nehod a optimálně bez zdravotních problémů. Abychom načerpali energii, D-vitamin a pohodu do duše i srdce. Ať se vám daří a slovy klasi-
ka: Léto budiž pochváleno! ●

Autorka je lékařka,
členka Rady Konta Bariéry.

Pacienti s cystickou fibrózou se kvůli špatnému ředění hlenu velmi obtížně brání napadení náhodnými viry, se kterými by si sice zdravý organismus dokázal snadno poradit, ale pro člověka s tímto závažným onemocněním se může stát zdraví ohrožující i obyčejná cesta MHD, jelikož je to malý nevětraný prostor s vysokou koncentrací lidí. I Magdaléna se musí snažit takovým situacím předcházet. „I když se tím nechci nechat omezovat víc, než je nezbytně třeba, kvůli CF si musím dávat pozor, abych někde něco zbytečně nechytla. U Konta Bariéry jsem si z tohoto důvodu požádala o sociální stipendium, na které mě upozornila moje vysoká škola. Teď ho využívám přímo na cestování do školy, abych nemusela cestovat hromadnou dopravou,“ popisuje, jak jí možnost jezdit autem usnadňuje každodenní život.

HLEDEJME ZPŮSOB

Budoucí vystudovaná optometristka věří v lepší zítřky. Za rok se chys-

tá hlásit se na magisterské studium v oboru komunikace neslyšících, aby byla v optometrické ordinaci schopná pomoci opravdu každému zákazníkovi, a až přijde ten správný čas, plánuje se znovu vrátit ke své oblíbené akrobacii v kruhu (tzv. aerial hoop).

Co všechno dnes pětadvacetiletou Magdalénu v životě čeká, bude z velké části záležet na jejím zdraví, proto si teď dělá starosti hlavně kvůli zprávě, která se k ní donesla. „Velkým trnem v oku je teď pro mě informace, že Státní ústav pro kontrolu léčiv uvažuje o tom, že bude stanovena určitá hranice plicních funkcí, do které lidé s cystickou fibrózou nebudou moci užívat jedny konkrétní a mnoha lidem velmi nápomocné léky. Bohužel si evidentně nikdo neuvědomuje, že právě užívání těchto léků i lidmi se zatím lepší funkčností

Pro dítě mi přijde opravdu důležitá socializace. Když se to dítě do kolektivu dostane poprvé až ve škole, je to pro něj hodně těžký a může se snadno stát obětí šikany, protože neví, jak to v takových kolektivech chodí, a navíc trpí ještě nějakými dalšími odlišnostmi spojenými s nemocí, kterým musí čelit.

plic tento lék pomáhá, protože postupné zhoršování zdravotního stavu pacientů zpomaluje,“ konstatuje zklamaně a doufá, že jí její nemoc ani v budoucnu neznemožní dělat aktivity, které ji baví, a trávit volný čas se svými nejbližšími.

„Ani lidé s cystickou fibrózou by se neměli jen tak vzdát, vždycky je nějaký způsob, jak se ten život dá zařídit. Vždyť i já, která má ne úplně dobrý zdravotní stav, jsem se ve dvaceti pěti rozhodla začít dělat bojový sport, a je i víc způsobů, jak mít vlastní rodinu...“ zamyslí se ke konci našeho povídání. „Myslím, že lidé s jakýmkoliv handicapem by si neměli nechat společnost namluvit, že něco nejde. Hodně věcí jde, ale člověk musí hledat způsob,“ vzkazuje všem Magdaléna Zbořilová. ●

Run and Help 2023: Běžíme pro Domču

DEVĚT MILIONŮ KORUN A POMOC PRO DESÍTKY LIDÍ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM. TO JE VÝSLEDEK DEVÍTI ROČNÍKŮ CHARITATIVNÍCH BĚHŮ KONTA BARIÉRY S PŘÍZNAČNÝM NÁZVEM RUN AND HELP. KAŽDÝ ROK SE DO PROJEKTU KONTA BARIÉRY ZAPOJUJÍ STOVKY NADŠENCŮ, KTERÍ SE ROZHODLI POMÁHAT POHYBEM. JSOU MEZI NIMI RODINY, DĚTI, PARTY PŘÁTEL, TŘÍDY I CELÉ ŠKOLY NEBO ZAMĚSTNANCI, KTERÍ CHTĚJÍ DROBNÝM FINANČNÍM OBNOSEM POMOCI SVÝM HANDICAPOVANÝM SPOLUŽÁKŮM, KAMARÁDŮM ČI KOLEGŮM. V DUBNU ODSARTOVAL DALŠÍ ROČNÍK, LETOS PRO JEDENÁCTILETÉHO DOMINIKA. PATRONKOU RUN AND HELP 2023 JE TENISOVÁ ŠAMPIONKA A MODERÁTORKA ANDREA SESTINI HLAVÁČKOVÁ.

Foto: ARCHIV KONTA BARIÉRY

Dominik se narodil bez části levé ruky, což mu ale nikdy nebránilo v tom, aby spolu se svými dvěma bratry vyzkoušel všechny možné sporty, od fotbalu přes plavání a běh až k basketbalu. A moc ho baví jízda na kole. Jakmile se naučil držet rovnováhu, tatínek mu vyrobil speciální područku a Domča nadšeně vyrazil. Bohužel ho ale při delší vzdálenosti bolí záda i ruka, o kterou se opírá. Mnohem lépe by se mu jezdilo se sportovní protézou, která by byla vyrobena na míru a uzpůsobena speciálně k jízdě na kole. Taková pomůcka stojí 80 tisíc korun a pojišťovny na ni nepřispívají. Proto jsme se rozhodli Domčovi pomoci. A když se to podaří, můžeme podpořit i další sportovce, kteří potřebují podobnou pomůcku. Třeba nadějnou paraolympioničku, sprinterku Terezu

Jakschovou, které by speciální protéza ruky zásadně pomohla s kondiční přípravou, a další.

Už od začátku dubna se proto jednotlivci, školky, školy i firmy z celé České republiky zapojili do projektu, který pomáhá dětem s handicapem a zároveň motivuje k pohybu. A nemusí se jen běhat. Může se jezdit na kole, plavat, skákat nebo se prostě projít po okolí. Run and Help není o rekordech ani závodění, ale o pomoci těm, kteří mají nějaká omezení.

Máte chuť se přidat k našim malým i větším hrdinům a běhat také? Přihlaste se na našich webových stránkách www.runandhelp.cz, sami si zvolte výši startovného, den, hodinu a vzdálenost a vyrazte sami, s rodinou nebo třeba s kolegy z práce. Pár dní, než letošní ročník na začátku prázdnin uzavřeme, ještě zbývá!

Zpřísnění kvalifikačních kritérií pro pracovníky v sociálních službách má podporu ministerstva

NÁSILÍ V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH ŘEŠÍ ŘADA EVROPSKÝCH ZEMÍ, VČETNĚ ČESKÉ REPUBLIKY, PŘIČEMŽ SVĚTOVÁ ZDRAVOTNICKÁ ORGANIZACE ODHADUJE, ŽE TÉMĚŘ 16 % OSOB STARŠÍCH 60 LET JE VYSTAVENO PROJEVŮM NÁSILNÉHO CHOVÁNÍ. PROTO 20. DUBNA 2023 ASOCIACE POSKYTOVATELŮ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB ČR USPOŘÁDALA POD ZÁŠTITOU PHDR. OLGY RICHTEROVÉ, PH.D., MÍSTOPŘEDSEDKYNĚ POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, KULATÝ STŮL NA TÉMA PROTI NÁSILÍ V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH.

Text: ING. PETRA CIBULKOVÁ,
TISKOVÁ MLUVČÍ APSS ČR
Foto: ARCHIV APSS ČR

Účastnila se ho celá řada odborníků, kteří se shodli, že je důležité vzdělávat pracovníky v sociálních službách v problematice násilí, které často probíhá ve skrytu, je popíráno a zlehčováno. APSS ČR proto mimo jiné přichází s návrhem na změnu kvalifikačních kritérií pro pracovníky v sociálních službách.

V současnosti musí pracovník v sociálních službách po nástupu do služby absolvovat kvalifikační kurz, a to do 18 měsíců v souladu s § 116 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a § 37 vyhlášky č. 505/2006 Sb. Do doby splnění této podmínky vykonává zaměstnanec činnost pracovníka v sociálních

službách pod dohledem odborně způsobilého pracovníka v sociálních službách.

Zkušenosti z praxe však ukazují, že poskytovatelé vysílají na kvalifikační kurz své zaměstnance za 10 až 15 měsíců po nástupu do zaměstnání. Z toho důvodu chce APSS ČR zpřísnit podmínky a urychlit proces celoživotního vzdělávání. Vzdělávání by probíhalo ve třech stupních, přičemž první úroveň vzdělání by musela být splněna již do tří měsíců po nástupu do sociální služby (tzv. základní kurz), druhá úroveň do 12 měsíců (tzv. univerzální kurz) a třetí, tzv. specializační kurz, do 18 měsíců po nástupu do sociální služby.

Zároven by se kvalifikační kurz plnohodnotně věnoval problematice násilí, dosud totiž vzdělávání v této oblasti nebylo prioritou. APSS ČR chce také vytvořit manažerský monitorovací nástroj založený na sebehodnocení a soubor pravidel, jak postupovat při zjištění násilného chování v zařízení.

„Boj proti násilí v sociálních službách nikdy neskončí, protože stále bude určité malé procento potenciálních násilníků, patologických osobností apod. Je však nutné výskyty násilí a zneužívání co nejvíce eliminovat, vytvořit kontrolní mechanismy, zvyšovat kompetence a vzdělávání pracovníků, ale také mít jasně nastavená pravidla a postupy, jak násilí předcházet a jak ho řešit,“ uvedl Jiří Horecký, prezident Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR.

Kulatého stolu se jako přednášející účastnili PhDr. Olga Richterová, Ph.D., místopředsdkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, Mgr. Bc. Zdislava Odstrčilová, vrchní ředitelka sekce rodinné politiky a so-

ciálních služeb na MPSV ČR, Ing. Jiří Horecký Ph.D., MSc., MBA, prezident APSS ČR, PhDr. Pavel Čáslava, předseda Etické komise APSS ČR, Mgr. Petra Zdražilová, asistentka zástupce ombudsmana, Mgr. Petra Zimmelová, Ph.D., ředitelka Domova pro seniory Máj České Budějovice, MgA. Jan Lorman, ředitel Gerontologického institutu, a Mgr. Robert Pisár, radní Karlovarského kraje. „Problémem v detekování násilí na seniorech v sociálních službách bývá nevhodně nastavený systém – personál není proškolen, bojí se na problém poukázat (v mnoha případech vítězí kolegiálnost). Zaměstnanci by se neměli bát ozvat, ale postavit se k problému čelem a brát jej jako příležitost ke změně, zlepšit se,“ uvedla u kulatého stolu Petra Zdražilová, asistentka zástupce ombudsmana. Dodala přitom, že Kancelář veřejného ochránce práv podala několik trestních oznámení na zařízení sociálních služeb (např. na dětský domov se školou, neregistrovaná zařízení, psychiatrickou nemocnici). Zmínila i nedostatečný postup osob činných v trestním řízení (návštěva zařízení až po několika měsících po obdržení trestního oznámení, neznalost principů poskytování sociálních služeb a kompetencí pracovníků).

Na problematiku násilí v sociálních službách se APSS ČR zaměřila také v rámci své projektové činnosti. Od roku 2020 realizuje v konsorciu partnerů ze Španělska, Francie a Rakouska projekt s názvem Proti násilí v péči o seniory (2020-1-CZ-01-KA202-078332). Výsledkem je mimo jiné vzdělávací program, který se obecně zaměřuje na tři oblasti:

- prevenci násilí;
- detekci a odhalení násilí a
- reakci na násilí a obranu proti němu.

Kulatý stůl proti násilí v sociálních službách zaštila místopředsdkyně poslanecké sněmovny Olga Richterová.

Vzdělávací program vznikl ve dvou formách – prezenční a online (e-learning). Obě formy vzdělávání jsou rozděleny do tří modulů:

- Seznámení s tématem násilí v sociálních službách
- Lepší porozumění násilnému chování v souvislosti se stárnutím, potřebami a očekáváními
- Jak reagovat na násilné chování, zneužívání a mikrotýrání

Prezenční forma vzdělávání je určena pro sociální pracovníky, pracovníky v sociálních službách, zdravotnické pracovníky a manage-

ment pobytových sociálních služeb. Naopak e-learning je vhodný pro všechny zaměstnance v sociálních službách pro získání prvních znalostí v této problematice. E-learning je dostupný na platformě EdApp a je plně v českém jazyce.

KDO JE PŮVODCEM NÁSILÍ A KDO JE OBĚTÍ?

Průzkum v rámci již zmíněného projektu Proti násilí v péči o seniory ukazuje, že násilí je v České republice nejčastěji páčáno klientem vůči personálu (28 %), klientem vůči ostatním klientům (20 %) a personálem vůči klientovi (15 %). Nemalé procento (14 %) případů se týká násilí na klientovi vlastními příbuznými.

JSOU PERSONÁL A VEDENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB NA PŘÍPADY NÁSILÍ PŘIPRAVENY?

Podle průzkumu 25 % zaměstnanců v České republice vůbec neví, jak

do právě probíhajícího konfliktu zasáhnout. Celkem 44 % respondentů sdělilo, že jim chybějí pravidla, jak se zachovat v situaci, ve které k násilí dochází, a 56 % respondentů odpovědělo, že na takové situace připraveni vůbec nejsou.

Násilí v sociálních službách představuje vážný problém, který ohrožuje kvalitu života klientů i důstojné pracovní prostředí zaměstnanců. Problém je navíc nedostatečným způsobem reflektován v národních strategických dokumentech. Jedním z neúčinnějších preventivních opatření, jak násilnému chování a situacím předcházet, je tak vzdělávání v této problematice, o což se zasazuje právě APSS ČR, a výcvik.

Na stránkách Poslanecké sněmovny se můžete podívat na záznam z kulatého stolu, na webu APSS ČR v sekci Aktuality pak naleznete informační leták s návrhem změn kvalifikačních kritérií. ●

Je nutné výskyty násilí a zneužívání co nejvíce eliminovat, vytvořit kontrolní mechanismy, zvyšovat kompetence a vzdělávání pracovníků, ale také mít jasně nastavená pravidla a postupy, jak násilí předcházet a jak ho řešit.

Jednou budu řídit vlak

Letošní ročník série charitativních běhů Run and Help, který již devátým rokem pořádá Konto Bariéry, podpořil Dominika Tábora (11). Ačkoliv se narodil bez části levé ruky, je to aktivní klučina se zájmem o sport. Je tedy nanejdůležitější symbolické, že právě běžci podporují nákup jeho speciální sportovní protézy.

Text: RADEK MUSÍLEK
Foto: MILAN JAROŠ

Dominikova maminka říká, že když měl na svět přijít její prostřední syn, nic nenasvědčovalo problémům. „Na ultrazvuku během těhotenství se vše jevílo v pořádku. Přes určité potíže s nesprávnou polohou malého proběhl i porod hladce. O tom, že naše miminko nemá ruku, mi přišel se slzami na sál říct manžel, kterého si personál zavolal stranou, kde mu ho ukázali. Moc jsem nechápala, co se děje. Až po několika hodinách mi sestra přinesla Domču na pokoj. Přiznávám, že pohled na chybějící část ručičky byl šokující, ale věděla jsem od první chvíle, že toho malého krásného človíčka miluju,“ vzpomíná paní Iva.

VYSNĚNÉ MAŠINY

Z Dominika od té doby vyrůstá hezký zdravý chlapec, který přes svůj

handicap zvládá téměř všechno a doma nemá žádné úlevy. „Sice mi nejdou tkaničky a zapínání knoflíku u kalhot, ale třeba u počítačových her se protihráči diví, jak je mohl porazit někdo bez ruky,“ říká Domča, který rád „paří“ především hry s hororovou tematikou a s nadšením očekává každou novou verzi. Stejný žánr ho baví i u filmů, z čehož není maminka zrovna nadšená. Naopak k její radosti má i jiné zájmy: například jejich psa v podobě královské pudlice Kimy a zvířata obecně. Také prý rád peče a vaří, což není tak překvapivé, když má maminku profesí cukrářku. Ta se ale dnes věnuje výrobě dřevěných didaktických hraček.

Tatínek zase pracuje v logistické firmě, kde si už Dominik vyzkoušel řízení „ještěrky“. „Shodou okolnos-

Dominik má optimistickou povahu.

tí má manžel dva kolegy, kteří mají také problémy s rukou. Jeden ji má nepohyblivou a druhý o ni přišel při úrazu v dětství, takže situace našeho syna pro ně nebyl zrovna neznámý příběh," říká paní Iva.

S „ještěrkou“ se ale Dominik pochopitelně nespokojil. „Jednou bych rád řídil nákladní vlaky s lokomotivou ‚Brejlovcem‘, ale úplně ideální by bylo pendolino,“ líčí nadšeně Dominik, ovšem hned dodává, asi také pod dojmem přítomnosti maminky, že bude muset zabrat ve škole. Chtěl by se jednou dostat na střední dopravní průmyslovku, i když ještě nezjišťoval, zda ho bez ruky nechají dělat strojívníce.

V páté třídě, kterou právě navštěvuje, ho nejvíc baví angličtina a dějepis dvacátého století. Trochu bojuje s lehkou formou ADHD a dyslexie. Boje naopak naštěstí nesvádí se spolužáky. Chodí do soukromé základní školy Jurta v Děčíně, kde byl už v lesní mateřské školce. Jedná se o alternativní vzdělávání propojené se sociálními službami. Ve třídě má jen deset spolužáků a jednu asistentku. Znájí se už od školky, takže chybějící ruka tu není téma.

ŽIVOT S PROTÉZOU

Bohužel tomu tak úplně nebylo u některých sportů, které dříve zkoušel. „Chodil na basketbal, ale tam to moc neklapalo, i když trenér o něm napsal krásný článek, který jsem oplakala, jak mě dojal. Na fotbale mu zase kluci nechtěli moc přihrávat,“ vysvětluje maminka a dodává: „Zdá se, že mezi cizími dětmi to nebude tak harmonické jako v bublině spolužáků a kamarádů ze školy.“

Dominik se rád prochází a jezdí na kole. Právě na něm chce nejvíc využít novou speciální sportovní protézu od firmy Ottobock. „Taťka mi sice udělal nějaký nástavec, ale s tou novou rukou to bude jiné kafe,“ těší se Dominik, který používá různé protézy od čtyř měsíců svého života. Momentálně má pro běžné fungování už druhým rokem biomechanickou od stejné firmy a je rád, že za servisem musí jen do Plzně,

Maminka k Dominikovi přistupuje stejně jako k dalším dvěma synům.

protože dříve dojížděli z Děčína až do Frýdku-Místku!

Právě ve firmě Ottobock se dozvěděli o Kontu Bariéry, kterému je celá rodina moc vděčná za podporu a zapojení do projektu Run and Help. „Já s celou rodinou pochopitelně po-

běžím taky!“ hlásí se zápallem maminka Iva, která se běhu ve volném čase věnuje. Dokonce je zapojena do projektu Šílené běžecké výzvy. Její přátele a kolegy z tohoto spolku pochopitelně Run and Help pro Dominika nenechává chladnými. Samotný Dominik má prý běžecký dálkový rekord devět kilometrů, které uběhl s mamkou. Spíš ho ale láká již zmíněné kolo, těší se, jak s novou protézou hned vyrazí na výlet po okolí.

Úplně na závěr nám prozradil, že ho také láká vyzkoušet nějakou kuchařskou televizní soutěž. I když má zároveň trochu obavy, aby si neudělal ostudu, kdyby se mu to moc nepovedlo. ●

V páté třídě, kterou právě navštěvuje, ho nejvíc baví angličtina a dějepis dvacátého století. Trochu bojuje s lehkou formou ADHD a dyslexie. Boje naopak naštěstí nesvádí se spolužáky. Chodí do soukromé základní školy Jurta v Děčíně, kde byl už v lesní mateřské školce.

kino bez bariér

na 57. Mezinárodním filmovém

festivalu Karlovy Vary

30. 6. – 8. 7. 2023

- asistenční servis
- bezplatná doprava po Karlových Varech
- volné vstupenky a jejich rezervace
- informační servis

Centrála projektu v akreditačním centru hotelu Thermal.

Partner projektu

Sponzor projektu

FILM SERVIS FESTIVAL KARLOVY VARY, A.S. | T: 221 411 028 | E: KBB@KVIFF.COM | WWW.KINOBEZBARIER.CZ

K|o|n|t|o|B|a|r|i|é|r|y

KINEMATOGRAF
bratří Čadíků

Jede k vám Kinematograf bratří Čadíků

Užijte si filmy pod letní oblohou
a pomozte **s Kontem Bariéry**
handicapovaným.

www.kinematograf.cz

K|o|n|t|o|B|a|r|i|é|r|y

Máme na
charitu **nos!**

Přidejte|se|k|nám

Transparentní účet
Konta Bariéry:

17111444/5500

Nadace Charty

kontobariery.cz

Hýbejte se!

Účastnicí letošního ročníku projektu Run and Help byla také paraatletka – sprinterka Tereza Jakschová (27). S Dominikem, na jehož podporu se letos běží, ji pojí nejen to, že se oba narodili bez části levé ruky, ale také aktivní přístup k životu, který vedou jako ostatní lidé.

Text: RADEK MUSÍLEK

Foto: MILAN JAROŠ

Od kolika let se atletice věnujete?

Závodím od patnácti let, v reprezentaci jsem od roku 2013, premiéru jsem si odbyla v Lyonu. Ráda jsem sportovala už od dětství. Na základní škole mi paní učitelka na tělocvik doporučila běh. Šla jsem na běžný nábor do Slavia, kde jsem dodnes.

To znamená, že trénujete a závodíte i se závodnicemi bez postižení?

Přesně tak. Nikdy s tím nebyly žádné problémy. Dokonce většinu závodů absolvuji mimo parasport. V české konkurenci patřím k průměru, dokážu se dostat i na běžné mistrovství České republiky. Osobní rekord na 100 metrů mám 12,61 s a na 200 metrů 26,74 s.

Mimo sezonu Tereza ráda cestuje, ale kus světa viděla také díky sportu.

Věř, že největší úspěchy ji teprve čekají.

Používáte při běhu protézu?

Ano, mám teď novou speciální od Ottobock. Pomáhá mi ve startovacích blocích. Odrážím se pravou nohou, takže oporu na levé straně potřebuji. Každá závodnice s podobným handicapem to ale řeší různě, nejsou na to přesné regule.

Jakých úspěchů si nejvíc ceníte?

V Berlíně 2018 jsem na paramistrovství Evropy získala druhé místo na 100 metrů a třetí místo na 200 metrů. Zatím mi bohužel uniká výraznější úspěch z mistrovství světa, tam mám nejlepší umístění na deváté pozici, když mi smolně utekla účast ve finále. Snad se mi to konečně podaří prolomit letos v Paříži. Říkám si, že jsem začala relativně pozdě, tak i ty největší úspěchy te-

prve přijdou. A pochopitelně se hodně těším i na letní paralympijské hry 2024. Když vydrží zdraví, dá se závodit i po třicítce, záleží na genetické výbavě. Myslím, že zatím není nutné přemýšlet o konci kariéry.

Jste profesionálka?

Pokud myslíte, jestli je atletika moje zaměstnání, tak ne, jsem hobby amatérka, paraatletikou se nedá uživit. Od korony už nejsou ani finanční odměny za umístění na závodech. Výjimkou by byla odměna od státu za paralympijskou medaili. Ovšem na činnost od státu peníze mám, to zase ano.

Musíte držet nějakou přísnou životosprávu?

Nedržím nějakou extra dietu, snažím se jíst vyváženě a zdravě. Ale při-

znám, že mám třeba ráda smažák. (směje se)

Jak často trénujete?

Pětkrát až šestkrát týdně v hostivařském sportovním centru Univerzity Karlovy. Doplnkově lezu po horolezecké stěně a bruslím. Ježdění na kole a plavání, kterému se řada atletů ráda věnuje, osobně moc nemusím. A ani běhání se ve volném čase kupodivu moc nevěnuji. (směje se) V posilovně mě trochu limituje, že mám u levé paže menší rozsah v rameni.

S tréninkem souvisí i vaše účast na Run and Help, že?

Společně s Jirkou Ježkem jsme byli osloveni firmou Ottobock, abychom vedli víkendový tréninkový kemp pro dvacet lidí bez dolních končetin,

Zatím mi bohužel uniká výraznější úspěch z mistrovství světa, tam mám nejlepší umístění na deváté pozici, když mi smolně utekla účast ve finále. Snad se mi to konečně podaří prolomit letos v Paříži. Říkám si, že jsem začala relativně pozdě, tak i ty největší úspěchy teprve přijdou.

takže jsem se stala na čas i trenérkou.

Ale nejen sportem je člověk živ, a jak jste říkala, parasportem se uživit nedá. Jaká je tedy vaše profese?

Vystudovala jsem ekonomii na zemědělské univerzitě. Věnuji se marketingu a reklamě v jedné velké mezinárodní společnosti. Mám na starosti reklamy pro naše klienty na youtube, google a podobně. Baví mě to, je to hodně dynamické. A mám štěstí, že mi zaměstnavatel vychází vstříc v mých sportovních závazcích. Nemám ambice sama podnikat, tohle mi vyhovuje. Spíš se chci dál vzdělávat.

Se sportem hodně cestujete, baví vás to ještě? Kde jste byla nejdál?

Určitě mě to baví, a to i mimo sport! Nejdál jsem byla na paralympiádě v Tokiu nebo na závodech v Dubaji, ale soukromě mám třeba moc ráda Portugalsko nebo jakékoliv hory. Sezona mi končí v září, tak potom můžu vyrážet. Mám ráda kombinaci města, přírody a jídla. U moře vydržím tak jeden až dva dny. Líbí se mi, když se něco děje.

Uvažujete o založení rodiny?

Rodina je zatím hudba budoucnosti, momentálně mám sportovní priority.

Co byste vzkázala našim čtenářům, pro které můžete být inspirací?

Hlavně se hýbejte! Jak jen to jde. ●

Handicap své ruky asi nejvíc vnímá při tréninku, kterému se ale věnuje naplno.

Jak na QR kódy?

V některých textech můžete narazit na QR kód.

Zapněte fotoaparát na svém chytrém mobilu a naniřte jej na kód, ťukněte prstem na nabízený odkaz a dozvíte se víc!

Plzeň je dobrá!

Ve čtvrtém nejlidnatějším městě České republiky, s více než 181 tisíci obyvatel, žije pochopitelně i řada vozíčkářů. Patří mezi ně Martin Černý. Přestože velkou část svých studijních let prožil v Praze, na západočeskou metropoli nedá dopustit a určitě by se dal označit za lokálního patriota.

Text: RADEK MUSÍLEK

Foto: MILAN JAROŠ

Přestože Martinův (41) pohled není zcela nekritický, život v Plzni si z perspektivy člověka na vozíku v zásadě pochvaluje. Při společné procházce centrem města poukazuje na některé kopcovité pasáže s nepříliš ideálním povrchem, ale jinak mluví o celkové dostupnosti veškerých služeb. „Hodně obchodů v centru města má schody, ale když víte, kam jít, především do moderních nákupních center, není problém, osobně nejvíc chodím do Globusu. To platí i o ostatních službách včetně lékárn a podobně. Najdou se i vyhovující restaurace. Všechno je to o přístupu lidí. Město se snaží, pak také záleží na jednotlivých podnikatelích,“ vysvětluje muž na vozíku, který žije

v městském bezbariérovém bytě na okrajovém sídlišti.

AŽ NA TU POŠTU...

Přes sedmnáct let obývá 60 m² ve svého času novostavbě, která kromě bytů zvláštního určení zahrnuje především byty pro běžné nájemníky bez postižení. Celkovou spokojenost kalí jen aktuální situace kolem rušení místní pobočky pošty. Nejenže bude muset dojíždět dál, ale především nechápe, proč se k takovému kroku přistoupilo na takto zalidněném místě.

Osobně se přemísťuje především za pomoci svého auta, nicméně chválí přístupnost hromadné dopravy, kterou jsme osobně vyzkoušeli

Život v bezbariérovém bytě na sídlišti Martinovi vyhovuje.

v podobě autobusu, ale platí to i pro tramvaje a trolejbusy. Jeho slova potvrdil i vstřícný přístup řidiče. Zastávku má doslova za domem a přesun do centra města zabere přibližně čtvrt hodinu. V době naší návštěvy

FLEXiThrone

eThrone12DW

Lehké skládací elektrické invalidní vozíky eThrone12DW mají díky patentované konstrukci nosnost 150kg a váhu pro naložení jen 16kg.

Vakuform reha vakuové záda umožní dokonalé vytvarování pro správnou oporu.

ZOOM 4x4 ultimativní terénní invalidní vozík.

Široká nabídka modelů lehkých alu skládacích zdravotních kočárků s nosností až 90kg.

Široká nabídka dodatečné výbavy pro přizpůsobení kočárků i eThrone vozíků.

VakuForm

ZOOM 4x4

zdravotní kočárky

www.FLEXiThrone.cz
Koprivova@FlexiThrone.cz
telefon: 604 800 716

Nejikoničtější symbol města v podobě pivovaru Martin rovněž doporučuje, organizované prohlídky počítají i s návštěvníky s handicapem. Taktéž místní zoo nebo vzdělávací Techmania Science Center. Bez problémů lze navštívit i gotickou katedrálu sv. Bartoloměje na náměstí Republiky, i když nejvyšší kostelní věž u nás do toho počítat nelze.

vrcholily slavnosti připomínající osvobození americkou armádou na sklonku druhé světové války, které patří k tradičním akcím spojeným s Plzní.

DOSTUPNÉ ATRAKCE

Nejikoničtější symbol města v podobě pivovaru Martin rovněž doporučuje, organizované prohlídky počítají i s návštěvníky s handicapem. Taktéž místní zoo nebo vzdělávací Techmania Science Center. Bez problémů lze navštívit i gotickou katedrálu sv. Bartoloměje na náměstí Republiky, i když nejvyšší kostelní věž u nás do toho počítat nelze. U nedaleké renesanční radnice Martin prohodí, že jestli se někdy bude ženit, tak tady.

Vzorně přístupná je také Velká synagoga, jen je potřeba říci si o otevření bezbariérového vchodu. Tento židovský svatostánek z roku 1892 je největší u nás a dokonce druhý v Evropě! Zdobný novorománský styl s maurskými prvky určitě stojí za prohlídku.

Výhrady má náš plzeňský průvodce k moderní budově místního Nového divadla, nemyslí však bezbariérovost, ale její designovou podobu. Stavba byla otevřena před devíti lety jako součást projektu Evropské hlavní město kultury, jímž byla Plzeň

Při procházce centrem se vozíčkář místy trochu zapotí.

v roce 2015. Betonové „bublinkové“ průčelí a střecha připomínající fabriku Martina Černého zkrátka neoslouví a má raději historickou budovu Tylova divadla. Přitom není žádný konzervativce.

Víc než do divadla ale chodí do kina. Raději prý jezdí na druhý konec města, kde nemusí s vozíkem sedět v první řadě, jako je tomu u multiplexu, jenž má nedaleko svého bydliště. Vedle práce tráví čas hraním počítačových her a florbaletem. Před více než dvaceti lety stál u zrodu týmu Meteor Plzeň. Trénuje čtyřikrát týdně v tělocvičnách dvou zdejších základních škol.

Řidič nízkopodlažního městského autobusu byl velmi vstřícný.

STUDIA A PRÁCE

Z hlediska studií nemá Martin s plzeňskými školami tolik osobních zkušeností, protože základní školu absolvoval v pražském Jedličkově ústavu a v hlavním městě dokončil i střední školu v oboru asistent podnikatele. Zprostředkovaně od známých má prý dobré reference o přístupu Západočeské univerzity ke studentům s postižením.

Pokud jde o pracovní uplatnění, velké město určitě skýtá více možností. Podle Martina si zde dokáže najít práci každý, kdo chce a může pracovat. On sám je zaměstnán ve sdružení Exodus, které poskytuje řadu služeb lidem s postižením. Hlavní sídlo je v Třemošné u Plzně, tam dojíždí čtyřikrát týdně. Zaměstnavatel přitom zajišťuje bezbariérový svoz. Martin se tu s několika dalšími kolegy věnuje digitalizaci. Výhodou pro něj je, že může sám využívat některé ze služeb Exodu. Takto má vyřešeno například rehabilitaci.

Martin Černý si život v Plzni pochvaluje a evidentně by neměnil. A pokud přece jen zatouží po kamarádech či lákadlech z Prahy, je to otázka hodinové cesty autem nebo přibližně hodinu a dvacet minut vlakem z hlavního nádraží. Tedy, hurá na Plzeň! ●

Plný života

Tomáš Moravík je po úrazu kvadruplegik. Přesto je velmi aktivní a mimo jiné se pracovně věnuje prodeji přídatných elektrických pohonů k mechanickým vozíkům. Není divu, že sám tuto pomůcku, která usnadňuje život čím dál tím většímu množství nechodících lidí, využije. S pořízením pomohlo také Konto Bariéry.

Text: RADEK MUSÍLEK

Foto: MILAN JAROŠ

„Přídavný pohon mi hodně pomáhá a Kontu Bariéry jsem velmi vděčný za příspěvek 25 tisíc korun, který společně s dalšími nadacemi umožnil jeho zakoupení,“ začíná naše povídání Tomáš (30), který žije se svou přítelkyní Ivou a synem Danielem nedaleko Olomouce. Distribuci, předvádění, servisu a administrativě v rámci celé České republiky se věnuje pod hlavičkou tuzemské společnosti Ultina. Za zvýhodněných podmínek se mu naskytla možnost odkoupení předváděcího pohonu od jmenované společnosti.

POMÁHAT OSTATNÍM

Na vozík se dostal po autonehodě v roce 2011. Nezasťurá, že si ji za-

Úraz mu změnil život, ale má v něm spoustu pozitiv a aktivit.

vinil sám a s jejími následky se dodnes tak úplně nevyrovnal, byť vede plnohodnotný život a rozhodně se nenudí. „Mám poranění páteře v oblasti C5, takže ruce mi fungují jen částečně. Tehdy jsem studoval čtvrtý ročník jazykového gymnázia a žil aktivně. Poslední třídu jsem pak

musel kvůli úrazu opakovat a vysokou školu už jsem nikdy nezkusil. Umím ale dobře anglicky a dorozumím se i německy, což se mi hodí v zaměstnání, kde musím komunikovat s italskými partnery a překládat různé dokumenty,“ popisuje Tomáš Moravík.

Pochází z Jeseníků, po úrazu žil ale tři roky v Praze. Následovalo sedm let v Olomouci, z níž se s rodinou nedávno přesunul na venkov. Jeho partnerkou se stala zdravotní sestřička. Rodina a práce pro Ultinu však nejsou zdaleka jedinou Tomášovou činností. Krátce po nehodě se věnoval projektu Evropské federace spinálních pacientů (ESCIF – European Spinal Cord Injury Federation), kde následně pět let pracoval. Tato federace sdružuje organizace podporující zmíněnou skupinu lidí. U nás ji reprezentuje například asociace CZEPA.

Pod Českou asociací paraplegiků se také už šest let věnuje peer mentoringu, tedy pomoci lidem po míšním poranění, především kvadruplegikům, jimž předává nejen vlastní zkušenosti. Doposud se jedná o přibližně čtyřicet lidí. Dojždě-

Pod Českou asociací paraplegiků se už šest let věnuje peer mentoringu, tedy pomoci lidem po míšním poranění, především kvadruplegikům, jimž předává nejen vlastní zkušenosti.

dí k nim do rehabilitačních zařízení i domů. Oceňuje, že v poslední době tým peerů rozšířili i lidé s nejtěžším postižením na elektrických vozících. Pravidelně rovněž působí jako instruktor soběstačnosti v Hrabyni, právě v rehabilitačním ústavu, a také mapuje bezbariérovost pro portál Vozejkmap. Celkově hodně cestuje, povětšinou autem, které sám řídí.

MUŽ MNOHA ZÁJMŮ

Ve zbytku volného času, kterého moc není, stíhá ještě rugby na vozíku

a působí v kapele Sřet. Sport provozuje pod SK Ostrava. Loni vyhráli ligu a letos jsou průběžně také první. Jeho výkony mu vynesly i místo v reprezentaci České republiky, s níž se nedávno zúčastnil kontinentálního šampionátu, ME skupiny A ve velšském Cardifu. Kromě rugby také jezdí na handbiku, plave a rád tráví čas v přírodě s rodinou.

V hudební skupině účinkuje v roli zpěváka a hráče na foukací harmoniku. Aktuálně kapela Sřet vydává čtyři singly, které jsou k dohledání na streamovacích službách. Kapela zkouší jednou týdně. „Čas se hledá těžko, už máme děti, do toho stavíme „hnízda“ a pracujeme, ale občas si najdeme prostor i na koncert. Už jsme vystupovali v Parapleti, teď nás čeká domácí Šternberk a Hluboká nad Vltavou,“ usmívá se a zve k návštěvě Tomáš. ●

KOMPLEXNÍ ŘEŠENÍ BEZBARIÉROVOSTI

JSME TU PROVÁS JIŽ
30 LET

schodišťové plošiny - schodišťové sedačky - schodolezy - stropní zvedáky - bazénové zvedáky - nájezdové rampy

Kanadské postřehy

Na přelomu února a března letošního roku jsem absolvoval svoji doposud nejdelší cestu, a to do kanadského Vancouveru. Stalo se tak v rámci výpravy české reprezentace na mistrovství světa v curlingu vozíčkářů. Je jasné, že za sedmnáct dní a s nabitým sportovním programem nelze o nějakém místě podat ucelenou výpověď, ovšem o postřehy a dojmy nebyla nouze.

Panorama centra Vancouveru tvoří stovky podobných prosklených výškových budov.

Předně bylo jasné, že letecká přeprava přes devět časových pásem nebude odpočinkovou záležitostí. To pro vozíčkáře platí dvojnásob. S úctou ke svým zádům i zbylým částem těla se proto všichni čtyři nechodící členové výpravy rozhodli pro využití služeb business class. Konkrétně u společnosti British Airways, jejíž ceny byly v danou chvíli nejpříznivější. I tak se však jednalo o náklad padesát tisíc korun navíc oproti turistické třídě za každého.

MILUJI LÉTÁNÍ, ALE...

Může se to zdát jako nepřiměřený luxus, ale věřte mi, že se skoliózou, rozložitými rameny a bez možnosti si dojít na záchod se opravdu ještě navíc nechcete s neznámým sousedem deset hodin přetahovat o každou píď životního prostoru. Mým jediným důvodem je zkrátka možnost udělat si ze sedadla v první třídě velmi ucházející lůžko. I kdyby pak

byla na podlaze sláma a k jídlu by se podávaly instantní polévky z pytlíku, kterou bych musel konzumovat vlastnoručně vydlabanou dřevěnou lžící, bylo by mi to jedno. Hlavně když můžu ležet a z letadla nakonec vystoupím svěží jako jarní vánek. O jaru jsme sice mohli jenom snít, ale to trochu předbílám.

Kdo víc cestuje, určitě má svoje zkušenosti s přestupy mezi jednotlivými lety. Nějakou zvláštní souhrou chodu světa se vyskytují zřejmě jen ve dvou variantách – buď musí připomínat finále olympijských her ve sprintu, nebo pobyt v zenbuddhistickém klášteře. Vyzkoušeli jsme si obojí v podání londýnského letiště Heathrow. Tamní provoz je opravdu hektický, takže se asi nelze divit, že o zádrhele není nouze.

Některé situace však udivují i samotné posádky. To když po půl hodině čekání na výstup kapitán s omluvou oznámí, že vůbec neví, co

se děje, ale prostě jen stojíme a čekáme u budovy. Záhy se dozvídáme, že zkrátka není personál, jenž by přistavil odbavovací tubus. Když se tak konečně stane, nejdou přes něj přinést od zavazadlového prostoru naše vozíky, na nichž bychom mohli dojet k dalšímu letadlu. Ostatní cestující už jsou pryč, interiér zatím čistí armáda uklízeček a my jen doufáme, že navazující odlet bude mít zpoždění. Naštěstí měl. Asistentům s výstupem totiž práce taky zrovna nešla od ruky. Alespoň měli smysl pro typický britský humor, když se mě jeden z nich ptal, kde přesně na africkém kontinentě Česká republika leží. Protože prý z Afriky pocházejí jeho rodiče, ale nemůže si tu polohu na mapě vybavit.

KOUSÍČEK PŘÍRODY

Pokud jde o polohu na mapě, Vancouver se rozkládá ve stejné zeměpisné šířce jako naše domovina, ale

u pobřeží Tichého oceánu nedaleko severní hranice USA. Patří pod kanadskou provincii Britská Kolumbie, jde o významný přístav a třetí největší město Kanady. Samotné město má přibližně polovinu obyvatel ve srovnání s Prahou, celá aglomerace přibližně stejně. Centrum však působí jako mnohem větší sídlo – je to dáno velkým množstvím výškových prosklených budov evokujících americká velkoměsta. Pokud si však odmyslíte jistou exotičnost takového pohledu pro oko Středoevropana, jedná se v zásadě o nudnou architekturu, kde jsou si až na výjimky jednotlivé budovy velmi podobné.

Periferii naopak tvoří výrazně komornější nízká zástavba. Na žádné extra urbanisticky malebné místo jsem nenarazil. Jiný příběh jsou ovšem monumentální hory dokreslující celkové panorama. Tedy pokud vykoukly z mraků, jimiž byly po většinu pobytu zakryty. Tahle výpra-

Kdo víc cestuje, určitě má svoje zkušenosti s přestupy mezi jednotlivými lety. Nějakou zvláštní souhrou chodu světa se vyskytují zřejmě jen ve dvou variantách – buď musí připomínat finále olympijských her ve sprintu, nebo pobyt v zenbuddhistickém klášteře.

va zkrátka nebyla o přírodě, která je přitom zosobněním Kanady.

S jejím kouskem jsem si tak musel vystačit během odpoledního výletu do Stanley Parku, což je převážně zalesněná přírodní rezervace o rozloze více než 400 ha na pobřeží na dosah od centra. Žili zde původní indiánští obyvatelé, které připomíná několik pozoruhodných totemů, informační panel o jejich kultuře a obchod se suvenýry vycházejícími z jejich tradic a řemesel. Dodnes zde žijí kojoti, na jejichž možný výskyt návštěvníky

upozorňují cedulky. Ty jsem neviděl, zato během osmikilometrové procházky kolem poloostrova jsem poprvé v životě viděl ve volné přírodě tuleně hrající si v chladné vodě.

Chladné byly nejen vody, ale počasí celkově. Sníh v únoru člověka v Kanadě tedy nepřekvapí, ale všichni místní tvrdí, jak se jinak jedná o nejteplejší část jejich země, což dokazovalo i několik palem rostoucích na jednom z městských bulvárů. Až k závěru pobytu se ukázalo slunce a jaro začalo vystrkovat růžky, což hezky vykreslilo zasněžené vrcholky hor na obzoru.

ZAMĚŘENO NA NÁS

Z pohledu vozíčkáře je určitě podstatné konstatovat, že bezbariérovost je zde naprostou samozřejmostí. A na rozdíl od USA se zde počítá i s různými slevami na vstupném nebo jízdném v MHD. Vyzkoušel jsem autobus a SkyTrain – to je metro, jehož část však vede také na povrchu po mostní konstrukci, což poskytuje hezký výhled. Ceny zde nejsou překvapivě vysoké. Při kurzu

Totemy ve Stanley Parku odkazují na původní indiánské obyvatelstvo.

přibližně 17 Kč za 1 kanadský dolar vás běžný nákup v obchodě nevyjde o moc draž než v České republice. Oblečení a značková móda mohou být dokonce levnější. Velmi drahé je prý však bydlení, jak mi řekl jeden z řady Čechů, které jsem ve Vancouveru potkal.

Jelikož jsme se venku pohybovali v bundách zimní olympijské kolekce pro Soči, bylo snadno identifikovatelné, odkud pocházíme. Často se k nám tedy hlásili lidé, kteří sem kdysi emigrovali z Československa nebo zde jen nějaký čas pracují. Byla mezi nimi i žena typicky indické vzhledu, která hned volala svojí sestře, aby nám mohla říct pár slov, protože Mrs. Dvorak si kdysi vzala za manžela českého pilota z RAF. Velmi komunikativní byli i ostatní zdejší obyvatelé, každou chvíli chtěl někdo prohodit pár slov o tom, proč tu jsme, jaký sport děláme a podobně.

A bylo příjemné, že na rozdíl od domova v Kanadě nemusíte nikomu vysvětlovat, co je curling za sport. Tady je doma a po ledním hokeji patří k nejpobulárnějším sportům. V Praze se určitě nestane, že přijдете do baru a tam na jedné obrazovce poběží zápas NHL a na druhé curling. A mimochodem, design našich bund

Z pohledu vozíčkáře je určitě podstatné konstatovat, že bezbariérovost je zde naprostou samozřejmostí. A na rozdíl od USA se zde počítá i s různými slevami na vstupném nebo jízdném v MHD.

inspirovaný Alfonsem Muchou nám chválili všude, kam jsme přišli. Pravda, bílé rukávy se s koly vozíku moc rády nemají, ale zájem nás všechny těšil.

ZAPOMEŇTE NA DŘEVORUBCE

Zůstanu-li ještě chvíli u obyvatelstva Vancouveru, nemohu zapomenout na své překvapení z jeho složení. Kdo by sem vyrazil s představou, že bude potkávat mohutné zarostlé chlápky v kostkovaných košilích, bude asi zklamán. Pár jsem jich taky viděl a nešlo si nevšimnout, že chladné počasí tady velkému množství lidí nebrání nosit kraťasy či jinak lehké oblečení, ale jednoznačně zde převažují lidé původem z Asie.

Majestátní hory na obzoru byly bohužel po většinu pobytu zahaleny v mracích.

Mnoho automobilů v Kanadě už je na elektrický pohon.

Podle statistik jde pouze z Číny o bezmála půl milionu obyvatel. Zcela běžné jsou obchody s asijskými nápisy a restaurace téhož zaměření rovněž dominují. Viditelná je i komunita z Indie, ale i dalších míst. Afrokanadánů zde naopak moc nepotkáte. Bohužel v ulicích uvidíte až překvapivě mnoho lidí bez domova, což kontrastuje s jinak bohatě vypadajícím okolím.

Večerní procházka po nábřeží je hrou světél velkoměsta.

Ale žádné obavy, že by chyběly seвероamerické fastfoody. Pořádného burgera si bez problémů dopřejete a zapít ho můžete zdejší specialitou – kořenovým pivem – limonádou připomínající kolu, ovšem velmi aromatizovanou kořený jednoho keře. Osobně mi to dost připomínalo nějakou dezinfekci, ale jiný kraj, jiné chutě. Chápu, že naše dobroty také každému nešmakují.

Trochu zklamání mohou být milovníci tradičních amerických automobilů. Jezdí jich tu dost, ale určitě převažuje asijská produkce v kombinaci s evropskými vozy. Výrazný podíl mají na ulicích také elektromobily značky Tesla. Zatímco u nás jde stále tak trochu o raritu, v Kanadě jim už sotva někdo věnuje pozornost. Báječná byla možnost zapůjčit si na místě speciálně upravený automobil na přepravu vozíčkářů. Hodily se i přídavné elektrické pohony k vozíkům, s jejichž přepravou letadlem byl trochu problém kvůli bateriím, ale za pár dohadů na letišti (přestože byly předem nahlášené) to stálo.

LEGENDY S POSTIŽENÍM

Poslední z míst, která chci zmínit, je Olympijská síň slávy umístěná na stadionu místního klubu amerického fotbalu. Nabízí průřez olympijskou historií, a to nejen tou kanadskou. Naleznete zde množství originálních artefaktů, včetně kombinéz české výpravy na zimní hry ve Vancouveru 2010. Autoři nezanedbatelný prostor věnovali také paralympismu a samostatnou sekci zde pak mají dva světoznámí kanadští sportovci s postižením. Tím prvním je Terry Fox, mladý muž, který po rakovině přišel o nohu, ale v rámci boje proti této nemoci podnikl roku 1980 s protézou legendární charitativní běh Maraton naděje, jehož tradice žije dodnes. Terry své nemoci bohužel podlehl. Před vstupem na stadion stojí sousoší připomínající jeho památku.

Tím druhým je dodnes žijící Rick Hansen, paraplegik-sportovec na vozíku, kterého Terry Fox inspiroval k 26měsíční jízdě kolem světa. Na svou více než 40 tisíc kilometrů dlouhou trať po 34 zemích na čtyřech

kontinentech vyrazil 21. března 1985 a vrátil se do Vancouveru 22. května 1987. Díky zájmu veřejnosti získal 26 milionů dolarů na výzkum poraněných míchy, které sám v patnácti letech utrpěl při autonehodě.

DOBŘÝ KONEC I VÝHLED

Asi by se u těch sportovních témat slušelo dodat, jak vlastně náš český tým na mistrovství světa v curlingu dopadl. Dá se říci, že velmi uspokojivě. Jeho hlavním cílem bylo udržení se v elitní skupině A, která je potenciálně výtahem na zimní paralympijské hry. To se ještě nikdy nepovedlo. Podmínkou bylo umístit se z dvanácti týmů do devátého místa. Byť nám těsně unikly boje play-off, konečná osmá pozice náš cíl naplnila, a tak si zde za rok možná přečtete pár postřehů z Jižní Koreje. ●

Cvičíme partáky pro život.

**PES
TRA**

psí asistence

Máte zájem
o asistenčního psa?

www.pestra.cz

Toužím ilustrovat dětskou knížku

Jít si za svým snem a přiložit ústa k dílu. Touto cestou jde Barbora Sedláčková z Českých Budějovic, která se od dětství věnuje malování a ráda by studovala Akademii výtvarných umění. A když jí letos Praha napoprvé nevyšla, zdokonalovat se chce zatím ve výtvarné výchově na pedagogické fakultě.

Text: RADEK GÁLIS

Foto: MILAN HAVLÍK, ARCHIV AUTORA

Kvůli svému onemocnění – neuropatii – Bára (20) nemůže ovládat končetiny, takže nemaluje jako druzí rukama, ale hlavou, protože štětec drží v ústech. Přitom do tří let byla zcela zdravá, pak se její stav zhoršil a nyní je odkázaná na vozík. Bez problémů se může spolehnout jenom na svoji hlavu, a tak maluje, kreslí a píše ústy. Svému netradičnímu stylu říká pusopis a během posledních deseti let už má za sebou ilustrování knih nebo několik zdařilých výstav. Je ráda, že se její obrazy líbí, každoročně z nich sestavuje nástěnný kalendář, vytvo-

řila už i novoroční přání pro několik měst včetně Prahy a Třeboně.

Zatím její poslední výstava udělala radost lidem v Českých Budějovicích, kde s dalšími výtvarníky, malujícími bez pomoci rukou, vystavovala letos na jaře díla v Radniční síni na magistrátu, deset let po své první výstavě v písecké Sladovně. Nyní představila obrazy z posledních let vytvořené kombinací akvarelu s uměleckou tuší.

Bára přizvala i další malíře z Arpidy, kde kdysi její talent objevila Alena Jankovská, vedoucí výtvarného

Výtvarnice
Bára Sedláčková
maluje pusou.

ateliéru Centra pro rehabilitaci osob se zdravotním postižením Arpida v Českých Budějovicích. Sem Bára chodila do školy, než přestoupila na ZŠ Matice školské. Pod vedením Aleny Jankovské vyhrála několik výtvarných soutěží, např. Evropa ve škole a Lidická růže.

MATURITNÍ KYTICE

V Radniční síni vystavovala Bára poprvé před devíti lety, na podzim 2014. Jaká tenkrát byla? „Myslím si, že určitě jsem byla menší a od té doby se i moje malování vyvinulo k lepšímu,“ směje se Bára, která letos maturovala na Waldorfském lyceu v Českých Budějovicích. „Čekaly mě zkoušky z biologie, českého jazyka, angličtiny a hlavně z výtvarné výchovy. Společně s dalšími studenty, co maturovali ze stejného předmětu, jsme měli uspořádat vý-

Maturantka Bára Sedláčková vystavovala na jaře v Českých Budějovicích.

stavy v knihovně," říká s tím, že jako ročníkovou práci zpracovala rozbor sbírky K. J. Erbena Kytice, k níž vytvořila vlastní ilustrace akvarelem a kombinovanou technikou.

Bára se letos hlásila na vysněnou Akademii výtvarných umění, kam ji ale nepřijali. „Budu zkoušet uspět příště a případně znovu i další roky," říká rozhodně. „Zatím bych šla ráda na Pedagogickou fakultu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích studovat výtvarnou výchovu pro umělecké školy," prozrazuje náhradní plán, který také vede k prohloubení jejich malířských dovedností.

Bářiny obrazy v Radniční síni přitahovaly precizností, veselostí i hravostí, aniž by návštěvník věděl, že nejsou malovány rukou, ale ústy.

Kromě obrazů má Bára už i namalovanou stopu v knihách. „Ilustrovala jsem např. knihu českobudějovického novináře a spisovatele Antonína Pelíška Kuře s modrýma očima," prozrazuje a pokračuje, že na další podobnou práci se těší. „Baví mě dětské knížky, je ale pro mě náročné celou knihu přečíst. Ilustrovat další knihu pro děti je mým velkým přáním," svěřuje se a pokračuje, že malování je jednou z cest, kterou chce v životě jít. „Kdybych neměla k malování vloh, asi bych šla cestou přírodních věd a biologie, které mě také baví," vysvětluje. Zároveň prozrazuje, že její zdravotní stav způsobil zánět v nervech, kvůli kterému se nemůže normálně hýbat. „Každé namočení štětce nebo pera provází namáhavý pohyb krkem, na který už jsem si ale zvykla," říká malířka, která nyní chystá výstavu na Velehradě.

Bářiny obrazy přitahují precizností, veselostí i hravostí.

LASKAVÁ MLADÁ ŽENA

Bára maluje většinou dvakrát týdně, docházejí za ní dvě učitelky, které malují s ní. „Snažím se pořád zkoušet různé nové techniky a pořád se rozvíjet v malbě i kresbě," říká. Báru učí lektorky Irena Friess Staněva a Jana Koloušková, které ji přivedly k novému výtvarnému stylu. Uplatňuje ho hlavně při malování květin a přírodních motivů.

Bára Sedláčková
a Alena Binterová
na vernisáži
5. dubna 2023

Výtvarnice a lektorka Irena Friess Staneva, absolventka Akademie výtvarných umění v Praze – ateliéru malby prof. Jiřího Sopka, se s Bárou seznámila díky organizaci Zlatá rybka, která měla Barče splnit přání najít umělce, který ji povede v procesu její malby. „Byla to pro mě radost, když mi zaměstnanci Rybky zavolali a zeptali se mě, jestli jim chci pomoci splnit její velké přání,“ říká Irena Friess Staneva. „Postupně jsem Báru poznávala blíž a přicházela na to, jak energická, inteligentní, tvůrčí a laskavá mladá žena je. Že malování miluje a je pro ni stejně tak důležitou složkou jejího života jako pro mě. Snažím se studentce nabídnout ces-

tu a způsob nahlížení na výtvarnou tvorbu. Mluvíme o tom, že v umění nejde jen o věrné napodobení reality, že nemusí být cílem to, aby vznikl tzv. pěkný obrázek, ale také aby byl na obraze projev vlastní názor, jiný pohled na věc nebo zajímavá výtvarná zkratka.“

PŘÍTELKYNĚ S NEJVĚTŠÍM SRDCEM

Jaký by byl život bez rodiny i přátel? Jednu velkou přítelkyni Bára už léta má a ta jí pomáhá vrozenou empatií, vlídností i svými dlouholetými novinářskými zkušenostmi. „Alenka je paní s největším srdcem a mám ji velmi ráda. Jsem vděčná, že ji znám

tolik roků, protože si myslím, že kdybych ji nepotkala, nezažila bych tolik krásných věcí,“ říká upřímně o Alence Binterové.

Bára má velké štěstí i na skvělé a podporující rodiče, bratra a dvě sestry. „Můžu se na ně kdykoli spolehnout, že mi pomohou ve všem, co můj život může udělat snazším a hezčím,“ prozrazuje na svých internetových stránkách pusopis.cz. „Po zdravotní stránce je to se mnou jako na houpačce – spoustu let jsem žila s vědomím, že mám neuropatii bez šance na vývoj k lepšímu. Ale poté, co jsem před Vánoci 2016 zkolabovala a málem zemřela, si mě převzali lékaři z Fakultní nemocnice Motol v Praze. Po důkladných vyšetřeních

Bára se letos hlásila na vysněnou Akademii výtvarných umění, kam ji ale nepřijali. „Budu zkoušet uspět příště a případně znovu i další roky,“ říká rozhodně.

změnili moji diagnózu a začali mi léčit chronický zánět na mozkomíšním kmeni (CIDP), což byla mnohem optimističtější varianta. Díky tomu se od roku 2017 začal můj stav vylepšovat a pro mě i mou rodinu to znamenalo úlevu a obrovské povzbuzení. Cvičení a rehabilitace, které odmala patří ke každému dni, začaly přinášet výsledky. Dostavily se úspěchy, které mi otvíraly svět. Dokonce jsem začala hrát závodně florbal na elektrickém vozíku za tým FBC Štíři a dostala se do české reprezentace. Posilovala jsem a užívala si pokroků, které mi umožňovaly víc rozhybat ruce a nohy, což mi dávalo i naději na větší soběstačnost. A těšila se, že se odstěhuji do Prahy, aby si moji rodiče konečně mohli víc odpočinout. Jenže loni se moje zdraví zase zhoršilo a musela jsem se vrátit k intenzivní léčbě. Věřím ale, že její pozitivní účinky se zase projeví, což by pro mě znamenalo svobodnější život,“ dodává optimisticky Bára Sedláčková. ●

Výstavy

- Sladovna Písek (2013)
- Radniční síň České Budějovice (2014)
- Art Fest České Budějovice (2014, 2015)
- Městská galerie U Zlatého slunce Týn nad Vltavou (2015)
- Výstavní síň Senátu, Praha (2015)
- Galerie Kladenského zámku (2015)
- Dům Štěpánka Netolického v Třeboni (2017)
- Městské středisko kultury a sportu Sezimovo Ústí (2020)
- Radniční síň České Budějovice (2023)

Zdroj www.pusopis.cz

ZNOVU VYDÁVÁME OBLÍBENÝ ČASOPIS MŮŽEŠ

Najdete v něm informace a rady z oblasti sociálních a zdravotních služeb, informace o nových pomůckách, o novinkách ve zdravotnictví a v občanské společnosti. Hodně se dozvíte i o práci Konta Bariéry, o zajímavých osudech klientů.

Bezplatně můžete časopis dostávat až do své schránky, jednoduše si o něj napište do redakce na info@muzes.cz.

Pokud se vám obsah bude líbit a rozhodnete se naši práci podpořit, můžete přispět formou jednorázové DMS ve tvaru **DMS KONTOBARIERY 30, DMS KONTOBARIERY 60** nebo **DMS KONTOBARIERY 90** na telefonní číslo 877 77 nebo přispět jakoukoliv finanční částkou přímo na účet Konta Bariéry č. ú. 17 111 444 / 5500 s variabilním symbolem 62933. **Děkujeme!**

Nové číslo vyjde každého čtvrt roku.

Příchozí aneb Přenos nepřenosné zkušenosti

V divadle Vzlet měla loni v prosinci premiéru neobyčejná inscenace s názvem Příchozí. Vznikla v rámci projektu divadla Vzlet a Asistence, s. r. o., Pátý stupeň, který po celý rok 2023 umožnil pěti lidem s těžkým fyzickým handicapem mít po ruce osobního asistenta prakticky 24 hodin denně. Ve hře tak všichni tito vozíčkáři společně s dvěma profesionálními herci nastiňují divákům, jaké to je, když člověk k žití svého všedního života potřebuje vždy ještě jedno, o něco lépe funkční tělo.

Text: HANA CHUFFARTOVÁ

Foto: OSKAR HELCEL

Divadelní představení Příchozí bylo vytvořeno v rámci dlouhodobého uměleckého projektu Území nikoho a ten zaštiťuje kulturní prostor Vzlet (dříve by byl nazýván „kulturákem“, dnes má na webových stránkách poetický název kulturní křižovatka Vršovic). A jde zde o víc než „jen“ o divadlo. Kurátoři projektu (jeden z nich, Petr Prokop, je mimo jiné programový ředitel Vzletu) si dali za cíl znatkovat komunity v naší společnosti, které jsou přehlížené a opomíjené. Proto oslovili studenty a absolventy

katedry alternativního a loutkového divadla DAMU a nabídli jim, aby k tomuto tématu přistoupili zcela tvůrčím způsobem. Vedle představení Příchozí vznikla další tři představení.

AKCE PÁTÝ STUPEŇ

Jak už bylo řečeno, představení Příchozí je výsledkem projektu, který má svůj cíl také mimoumělecký – ukázat na potřebu zavedení pátého stupně příspěvku pro lidi s postižením, kteří s dosavadní pomocí od státu nedosáhnou na zaplacení potřebné asistence. Přesto je toto sdělení „za“ příběhem. Inscenace je postavena na obrazech, které mají divákům představit běžné aktivity

v životě lidí s postižením, ať se jedná o procházku v parku, návštěvu restaurace nebo rande – a k tomu všemu potřebují pomoc dalšího člověka. Každý výsek ze života nebo scénka má vtipný podtext a trvá dostatečně dlouho, aby se divák mohl vžít do dané situace a do osob, které se v nich nacházejí.

Autorky představení Alžběta Nováková a Eliška Říhová divákům připravily několik nečekaných, vtipných či působivých momentů – hned první scéna je vizuálně i zvukově efektní, nebudeme více prozrazovat divákům, kteří by se chtěli vydat na Příchozí v budoucnu. Vtip, nebo lépe nadhled, s jakým se různé situace divákovi představí, jsou zásadní. Druhou silnou stránkou je práce se symboly,

Na pódiu, které výškově neoddělovalo herce od první řady diváků, se tančí, běhá, hraje se boccia, vaří, stoluje, miluje, jezdí a existuje

mnoho věcí je pouze naznačeno, ať se divák dovtípí sám. Kostýmy Matildy Tolkové a masky Berty Doubkové svou symbolikou vše doplňují.

Na představení se přišlo podívat také obecnstvo z řad majitelů vozíků elektrických či mechanických – prostor Vzletu má samozřejmě bezbariérový přístup do budovy i sálu. Bylo by určitě zajímavé zeptat se těchto „zaujatých“ diváků, jak je osobně ztvárnění života člověka na vozíku oslovilo – jak vnímají, když jsou odkázáni na druhé, ale pomoc nepřichází, jestli také cítí bezmoc a zlost, jak vnímají nechtěnou pozornost, jak si poradí v situaci, když chtějí například druhého obejmout, ale není to možné, protože ten druhý je také odkázán na pomoc asistenta. I takové situace v Příchozím jsou přítomny, ztvárněny s vtipem a citem.

Další velikou výhodou představení je, že se odehrává beze slov. Obsahuje mnoho již zmíněných symbolů a také znázorněné situace, výrazy

tváří, gesta, hra těla (a elektrických vozíků) mohou oslovit každého. Tím, že se Příchozí neomezuje jen na českého diváka a je univerzální, je otevřené komukoliv a nic nebrání tomu, aby se o něm dozvěděl svět. Tvůrci také kromě hudby (kterou měl na starost Matěj Šíma) maximálně využili různých zvuků (jak reprodukcovaných, tak živých) – ty s vtipem dokreslují, co se děje na jevišti.

PROČ PRÁVĚ PŘÍCHOZÍ?

Symbolický je také název. Příchozí je pouze ten, který pěšky přichází (na pomoc)? Anebo může přijít (na návštěvu, rande, do restaurace) i ten, který k pohybu potřebuje kola? Či snad se to netýká pouze osob, na vozíku či bez něj, ale je název myšlen ve smyslu sdělení a cíle, kterého chtěli autoři projektu dosáhnout – příchozí pomoc v podobě pátého stupně asistence, kterého ještě nebylo dosaženo, ale doufáme v jeho brzký příchod? Rozhodně se hned

Inscenace ukazuje potřebnost pátého stupně pro lidi s vážným tělesným handicapem. Celé představení jako souhra barev, stínů, světla, zvuků a vozíků.

nabízí efektní překlad názvu do angličtiny, Incoming, který nabízí ještě symboličtější význam.

Scéna, kterou měly na starost Eliška Kociánová a Berta Doubková, byla využita vynalézavě. Na pódiu, které výškově neoddělovalo herce od první řady diváků, se tančí, běhá, hraje se boccia, vaří, stoluje, miluje, jezdí a existuje.

Všichni herci, jak z řady vozíčkářů, tak profesionálních herců, ve velké míře dokázali téměř nemožné – předat zkušenost, kterou většinový divák nemá. Hráli sami sebe a dokázali to s nadsázkou a humorem. Přejeme jim i celému tvůrčímu týmu, aby představení mohlo dál existovat a v budoucnu bavit další diváky nebo třeba bourat jejich předsudky. ◉

Hráli:

Antonie Rašilovová, Štěpán Lustyk, Lenka Dvořáková, Kateřina Cuřínová, Michal Greško, Michal Novotný, Kristýna Kolenčíková, Alžběta Nováková, Berta Doubková, Kamila Selementová

Zdeněk Jirků

Rodinná sešlost

Už je to tradice. Každou první neděli v měsíci se v našem domě sejde poměrně početné příbuzenstvo k obědu, který spíš než k naplnění břich slouží k bohaté rozpravě. Někdy se i zasmějeme, někdy poučíme, ale nejčastěji si ujedeme do ulasů. Řeší se všechno. Politika, sport, ceny v obchodech, počasí, manželské konflikty, zlobivé děti, úroda na zahradě i nové módní kreace. Prostě rodinka k zulíbání. Předsedkyní shromáždění je vždy prababička Jaromíra, která obyčejně k našemu velkému stolu ujíždí na vozíku s halasnou otázkou: „Tak co jste zase podělali?“ Vychází přitom ve svých třiadevadesáti z pevného přesvědčení – celá její rodina včetně přivdaných a přiženěných je banda budižkničemů, psychicky narušených trdel, prakticky určených do nejpřísněji hlídaných ústavů.

Dnes přivezla horký námět – politická situace. Sama poměrně otevřená neostaliniстка, která Josifa Visarionoviče kritizuje jen kvůli politické měkkosti – „málo jich pověsil, dneska mohli uládnout celému světu a nekrčit se před západními buržousty, židy, Číňany

a tou muslimanskou holotou“, vždy umí vyloupnout jádro problému: „Svět nepotřebuje tyhle podělaný demograty, lidský práva, náboženskej soucit nebo podporu cigánů a jinejch barevnejch, svět potřebuje řezat to všechno na jednu hromadu!“

To byly názory celkem známé a vzhledem k nulovým fyzickým možnostem i nulovému intelektuálnímu ulivu jejich nositelky nijak nebezpečné. Jen jednou se můj bratranec Josef pokusil s Jaromírou přít o zbytečně zabité ukrajinské děti a už měl hlasité poučení: „A co by z nich vyrostlo? Není problém spíš v jejich dědičným zatížení? Dyť je to mišmaš kozáků, Poláků, debilů z Haliče, tamních rabínů a podobných omylů přírody!“

A stále se to opakovalo. I tentokrát. Z celkem zmatené diskuse nás zachránila moje žena, která přinesla velkou mísu vonící polévky. Všichni si postupně nalili a tiše si cosi špitali, aby se Jaromíra nemohla do jejich hovorů umístit. To ji pochopitelně švalo. Koulela očima sem a tam a nakonec se přece jenom chytlá: „Vy všichni se přece máte čeho bát. Jeden jako druhý si lebedíte, protože volíte jen ty zloděje, ale čas odplaty přijde!“ A my nic. Jenomže já jsem si jako hostitel přece jenom připadal jako spoluviník těchto nesmyslných debat a zničehonic jsem

Illustrace: MIDJOURNEY

rozhodl: „V mém domě je toho už dost. Měla bys, babičko, být ráda, že se máš u nás tak dobře. Vždyť ani korunu neutratíš, na co si chceš vlastně stěžovat?“

„Vidíš, to je ta tvoje buržoazní povýšenost! Tenhle barák sis pořídil, auto furt nový a nový, děti na vysoký, to se to žije...“ „Ale já žiju ze svého, nekradu...“ Babička se očima dožadovala opory u ostatních. Nedočkala se. Zmateně poklepávala lžící o stůl a pak nabrala dech: „A co ta vaše firma? Z čeho tě vlastně platějí? Vodíráte lidi v půlce světa. Přípravky pro zdravý zvířata! Tomu říkáš slušný podnikání? Co do těch zvířat vlastně cpete...“ Nechtěl jsem se hádat ani jí něco vysvětlovat. O veterinární medicíně nevěděla nic.

Bylo ticho. Žena přinesla hromadu řízků a každému nabídla, co hrdlo ráčí. A ticho pokračovalo. Jaromíra však prohrát nechtěla: „Tak já vám teda řeknu, a to naposledy, co si o tomhle vašem světě myslím. Jste přezraní a nafoukaní. Nevidíte, co se na nás řítí. Já už se toho nedožiju, ale vy a vaše děti skončíte v pekle.“ „Moje řeč,“ ozval se můj bratranec Vilém, bývalý kněz, který vystřídal už čtyři křesťanské církve a naposledy zakotvil ve společenství Velké knihy, kde byl možná jediným členem. Čím se živil, jsme nevěděli, ale podle počtu řízků, které u nás vždycky spořádal, to mělo blízko k nepálským asketům. Jenomže pro prababičku to byl pánbičkář, a tedy spojenec vykořisťovatelů. Vilém pokračoval: „Není snad psáno, že hříšníci skončí v ohni pekelném?“ Musel jsem odpovědět: „A co očistec?“ Vilém mával rukou.

Na všech bylo vidět, že mají rodinného setkání dost. Pomalu se zvedali a mířili do předsíně. Prababička si cosi mumlala a já šel hosty doprovodit. Loučili jsme se mlčky, jen nejmladší syn mojí sestry, osmiletý Vašík, se mě zeptal: „A strejdo, co je vlastně to peklo? Mně se to v televizi zdá docela zábauný...“

Neodpověděl jsem a uvědomil jsem si, že takhle se naše rodina sešla naposledy. Jenomže Jaromíra u nás bydlí dál. Její matka se dožila sto osmi let a zemřela na následky úrazu, když uklouzla při česání švestek na sousedově zahradě. Soused se samozřejmě strašně zlobil – bába krade, a ještě mi zlomí větev. ●

0 nás bez nás, nebo konečně s námi?

KDYŽ ČESKÁ REPUBLIKA V ROCE 2009 RATIFIKOVALA ÚMLUVU O PRÁVECH OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM, ZAVÁZALA SE, ŽE KROMĚ VYTVÁŘENÍ PODMÍNEK PRO DODRŽOVÁNÍ PRÁV V NEJRŮZNĚJŠÍCH OBLASTECH ŽIVOTA LIDÍ S POSTIŽENÍM TAKÉ ZAJISTÍ, ABY SE SAMI, VČETNĚ DĚTÍ S POSTIŽENÍM, PODÍLELI NA TVORBĚ A PROVÁDĚNÍ LEGISLATIVY A STRATEGIÍ, KTERÉ SE JICH TÝKAJÍ. ZÁVAZEK PARTICIPACE BY SE MĚL JAKO HLAVNÍ PRAVIDLO PROMÍTNOUT DO VŠECH AKTIVIT STÁTU, A TO NA VŠECH ÚROVNÍCH. JE TOMU TAK, NEBO PLATÍ STARÉ ZNÁMÉ „O NÁS BEZ NÁS“?

Text: ROMANA JAKEŠOVÁ, vedoucí odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením,
Kancelář veřejného ochránce práv

Foto: KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV

Byť nemáme kompletní data, která by mapovala míru a formu participace, je zřejmé, že i na tomto poli má Česká republika co dohánět. Lidé s postižením jsou často tou poslední skupinou, které by se někdo ptal na její zkušenosti a potřeby.

Typicky lze uvést přípravu zákona o sociálních službách. V rámci připomínkového řízení se zapojuje množství subjektů, samotní lidé se zkušeností, kteří jsou současně klienty těchto služeb, však nikoliv. Slovo často dostanou pouze zastřešující organizace poskytovatelů. Možná i v důsledku stále převažujícího pečovatelského a paternalistického přístupu je více než hlas samotných lidí s postižením slyšet hlas jejich pečujících (ať už formálních či neformálních), odborníků, politiků a mnohých dalších.

PROČ JE PARTICIPACE DŮLEŽITÁ?

Protože žitá zkušenost lidí s postižením je mnohdy mnohem více vypovídající než teoretické analýzy, reserše nebo kostrbaté hledání bariér

a problémů. Díky tomu, že lidé s postižením své problémy žijí a musí je každodenně řešit, umějí nejen dobře identifikovat, co je potřeba změnit, ale také vědí, jak by to bylo možné udělat.

JAK BY MĚLA PARTICIPACE VYPADAT?

Zapojení lidí s postižením by mělo probíhat za podmínek, které umožní skutečnou participaci. Důležité je dbát na základní pravidlo, že participace je o společném navrhování neboli co-designu. Nestačí jen vyslechnout, co lidi s postižením trápí, ale je potřeba společně hledat, vymýšlet a navrhovat řešení.

Podmínky pro zapojení lidí se zkušeností musí reflektovat jejich potřeby. Důležitý je vhodný způsob komunikace a informační přístupnost. Potřebné informace by měli lidé dostávat v jimi preferované formě

a zvoleným způsobem – zatímco někdo potřebuje informace v českém znakovém jazyce anebo ve formátu pro snadné čtení, někdo může preferovat jiný než písemný projev.

Neopomenutelným faktorem jsou také materiálně-technické bariéry. Na jejich odstranění by se mělo myslet vždy a předem. Veřejná jednání zastupitelstev a komisí by měla probíhat v prostorách přístupných i lidem s omezenou schopností pohybu. Účast člověka používajícího vozík by neměla být vázána na jeho žádost o přesun do jiné místnosti. Takový prostor by měl být zajištěn automaticky. Člověk bez postižení nemusí žádat, aby se zasedání zúčastnil.

Velmi důležitým faktorem pro zapojení lidí se zkušeností je čas a jeho dostatek. Pokud budeme chtít například kvalifikované vyjádření od lidí s intelektovým znevýhodněním, lze předpokládat, že zejména složitější témata bude nezbytné rozdělit do menších bloků. S tím souvisí také forma spolupráce. Ta může mít různé podoby a formy. Ty by se měly opět odvíjet od potřeb zúčastněných. Ne vždy postačí písemná komunikace, ale mnohem vhodnější je společná osobní diskuse, kdy je možné debatovat na dané téma v kontextu.

Vytvoření vhodných podmínek pro participaci se bude různit s ohledem na odlišné potřeby zapojených lidí, ale také s ohledem na způsob jejich zapojení. Důležité je proto věnovat dostatek prostoru přípravě a promyslet všechny okolnosti.

JAK PRAVIDLO PARTICIPACE NAPLŇUJEME V KANCELÁŘI VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV?

Do působnosti veřejného ochránce práv patří od roku 2018 také monitorování práv lidí s postižením. Na

Přidejte se
do skupiny
Práva lidí
s postižením
na facebooku

ombudsman
veřejný ochránce práv

Spolupráce právníček Kanceláře ombudsmana se skupinou sebeobhájců z organizace Skok do života na tvorbě doporučení

něm se aktivně podílejí právě i lidé se znevýhodněním. Formy spolupráce jsou různé. Dovolím si proto nastínit způsob participace lidí s intelektovým znevýhodněním, kteří současně fungují jako sebeobhájci.

Tato skupina se zapojila do tvorby doporučení ombudsmana týkajícího se systémových změn v oblasti opatrovnictví a podpůrných opatření. Doporučení bude reflektovat nejen osobní zkušenosti těchto lidí s výkonem jejich opatrovnictví, ale také konkrétní návrhy, jak by měla vypadat podpora dospělých lidí s omezenou schopností právně jednat.

Práci na tomto doporučení jsme rozložili do několika fází. V prvním kroku jsme sebeobhájčům předsta-

vili právní úpravu podpůrných opatření a shrnuli jim povinnosti opatrovníků a podpůrných osob. K tomu jsme vytvořili informační materiál ve formátu pro snadné čtení a o něm jsme společně se sebeobhájci dále diskutovali. Díky tomu se nám podařilo shrnout problémy, které sami sebeobhájci řeší.

Odkazy

- Některé z výzkumů a doporučení naleznete pod následujícím odkazem www.ochrance.cz/vystupy/.
- Jednotlivá vydání bulletinu či díly podcastu jsou volně přístupné k přečtení či k poslechu pod následujícími odkazy www.ochrance.cz/vystupy/bulletin/ a www.ochrance.cz/vystupy/podcast/.

Také se nám osvědčilo převést informace do srozumitelného mluveného slova, protože ne všichni preferují psaný text. Na základě popsaných problémů jsme (opět ve formátu pro snadné čtení) vytvořili sérii konkrétních doporučení. Ta budou mít i svou audioformu, aby s ní mohli sebeobhájci dále pracovat, a především pro ně byla přístupná. V průběhu celého procesu jsme ověřovali, že účastníci všemu porozuměli.

Práce probíhala v menších časových a jasně strukturovaných blocích, kdy si sami sebeobhájci určili, kolik času jí chtějí s ohledem na své potřeby věnovat. Spolupráce byla facilitovaná právníčkami, které mají samy zkušenosti s prací v sociálních službách, a podpůrcovstvím lidí s intelektovým znevýhodněním. V rámci této práce se osvědčilo předávat informace v různých formách, zejména pak audiovizuálně, aby se k těmto záznamům mohli účastníci vracet. Zároveň se nám potvrdilo, že žitá zkušenost vypoví mnohem víc než cokoliv jiného. A že sami tito lidé, kteří nejsou podle české právní úpravy a rozhodnutí soudu schopni právně jednat, dokáží navrhnout řešení konkrétních rádo by neřešitelných problémů.

Zajistit participaci lidí s postižením na činnosti veřejného ochránce práv nebylo zpočátku jednoduché a čelili jsme různým výzvám. S tím, jak se stala participace zásadou naší práce, jsme dokázali množství potřebných procesů zautomatizovat a tím i zjednodušit. Výstupy z nich jsou důležitým podkladem pro návrhy systémových řešení.

Participace je zásada, pravidlo, které by se mělo stát nepodkořitelným. Měli bychom si uvědomit, že i lidé s postižením mají hlas a s potřebnou podporou jsou schopni formulovat své potřeby i návrhy řešení a přispět tak k efektivnějšímu řešení některých systémových problémů. Chceme-li slyšet a vyslyšet hlas lidí s postižením, musíme to dělat cíleně a promyšleně. Zapojení lidí s postižením do správy věcí veřejných má také velmi zásadní celospolečenský dopad a přispívá k tvorbě respektující a inkluzivní společnosti. ●

Jak se můžu bránit rozhodnutí úřadů či jejich nečinnosti?

V POSLEDNÍCH MĚSÍCÍCH ČASTO POSLOUCHÁME Z MÉDIÍ, JAK ÚŘADY NEZVLÁDAJÍ NÁPOR ŽÁDOSTÍ O POMOC. JEDNÁ SE O VYŘIZOVÁNÍ ŽÁDOSTÍ O DŮCHOD, ALE TŘEBA TAKÉ PŘÍSPĚVKU NA BYDLENÍ. V TĚCHTO PŘÍPADECH, ALE I MNOHÝCH DALŠÍCH, JAKO JSOU ŽÁDOSTI O POMOC V HMOTNÉ NOUZI ČI ŽÁDOSTI O VYŘÍZENÍ PŘÍSPĚVKU NA PÉČI, JDE ČASTO O ZABEZPEČENÍ ZÁKLADNÍCH ŽIVOTNÍCH POTŘEB JEDINCE ČI RODINY. NE KAŽDÝ MÁ DOSTATEČNÉ ÚSPORY, RODINU ČI PŘÁTELE, KTERÍ MOHOU DOČASNĚ POMOCI. A PŘÍPADNOU NEVÝHODNOU PŮJČKOU SE MŮŽE ROZTOČIT KOLOTOČ DLUHŮ, KTERÉ JEDINEC ČI RODINA NEJSOU NÁSLEDNĚ SCHOPNI SPLÁCET.

Text: LUCIE MARKOVÁ
Ilustrační foto: ALEŠ ČERNOHOUS

Tématem článku jsou tedy tzv. opravné prostředky, a to ty standardní, ale také ty mimořádné. Cílem je stručně na ně upozornit, větší prostor bude věnován těm nejobvyklejším, zmíněny ale budou i ty mimořádné, které lze aplikovat na výše uvedené situace, kdy je úřad prokazatelně v prodlení. V možnostech článku však není popsat všechny zákonné náležitosti, lhůty a podrobnosti, doporučuji tedy nahlédnout do odkazů na další zdroje, které jsou zde uvedeny.

ODVOLÁNÍ

Odvolání je běžným opravným prostředkem proti rozhodnutí v tzv. prvoinstančním řízení. Součástí každého rozhodnutí vždy musí být poučení o opravných prostředcích, najdete jej na konci. Odvolání se podává k nadřízenému orgánu, nicméně prostřednictvím úřadu, který rozhodnutí vydal. Je tomu tak proto, že úřad sám může změnit své rozhodnutí (tzv. autoremedura), pokud pro to v odvolání poskytnete pádné argumenty, většinou ale úřad postoupí vaše odvolání nadřízenému orgánu k posouzení a ten následně vydá rozhodnutí.

V rozhodnutí vám může sám o sobě přiznat nějaký nárok (např. dávku) anebo může věc vrátit ke „správnému“ posouzení zpět podřízenému orgánu, tedy tomu, který vydal původní rozhodnutí. Lhůta pro

Správní žaloba může být vaší obranou v případě, kdy máte po vyčerpání řádných opravných prostředků stále pochybnosti o správnosti rozhodnutí.

odvolání činí zpravidla 15 kalendářních dnů, které se počítají ode dne následujícího po dni doručení rozhodnutí. Pozor na situaci tzv. fikce doručení, když si dopis na poště nevyzvednete. Fikce doručení existuje také v případě, kdy vlastníte datovou schránku a tu si pravidelně nevybíráte, a zprávy vám tam tedy bez povšimnutí leží.

V oblasti dávek pro osoby se zdravotním postižením, v oblasti průkazu osoby se zdravotním postižením TP, ZTP či ZTP/P i v příspěvku na péči tedy v praxi odvolání podáváte zpět u Úřadu práce, který o vašem nároku rozhodl, a ten (v případě, že sám své rozhodnutí nezmění) postupuje vaše odvolání na Ministerstvo práce a sociálních věcí, které si ve většině případů nechá vyhotovit revizní posudek posudkovou komisí MPSV. Ve většině případů, se kterými se setkáváme, osoby nesouhlasí s rozhodnutím Úřadu práce, které bylo vydáno

Lucie MARKOVÁ

na základě posudku posudkového lékaře České správy sociálního zabezpečení, tedy nárok byl zamítnut, případně snížen, případně nepřiznán ve výši, v jaké si osoba představovala. Zde je potřeba doplnit, že odvolání se vždy podává až proti rozhodnutí, nikoli proti posudku jako takovému, ten je pouze podkladem pro vydání rozhodnutí ve věci. V odvolání je nutné být co nejkonkrétnější, odvolací orgán se s těmito vašimi argumenty musí vypořádat.

Lhůta odvolacího orgánu na rozhodnutí činí až 120 dní (30 dní autoremedura ÚP, 30 dní MPSV, 60 dní vypracování posudku). V mimořádných případech je možné i prodloužení na 180 dní.

NÁMITKA

Opravný prostředek ve věci důchodového pojištění, například přiznání invalidního důchodu. Podává se na Českou správu sociálního zabezpečení, a to buď přímo do Prahy, anebo prostřednictvím okresní či městské správy sociálního zabezpečení, která o vašem nároku rozhodovala. Lhůta na její podání je 30 kalendářních dnů.

Lhůta na vyřízení námítky činí standardně 90 dní (30 ČSSZ, 60 posudek), prodloužená doba může ale činit až 150 dní. Nutno říci, že často prvoinstanční řízení i námitkové řízení kromě dlouhých lhůt na vypracování posudku o invaliditě mohou prodloužovat i doby pojištění ze

zahraničí, pokud je musí česká strana se zahraničím komunikovat.

Pozn.: Zde je potřeba doplnit, že odvolání či námitka se vždy podává až proti rozhodnutí, nikoli proti posudku jako takovému, ten je pouze podkladem pro vydání rozhodnutí.

Taktéž „vyjádření se k podkladům rozhodnutí“ (výzva správního orgánu k němu) není výzvou k odvolání se, je možností nahlédnout do spisu a do podkladů předtím, než bude rozhodnutí vydáno. Využití či nevyužití této možnosti nemá vliv na vaše právo odvolat se či podat námitku.

SPRÁVNÍ ŽALOBA

Správní žaloba může být vaší obranou v případě, kdy máte po vyčerpání řádných opravných prostředků stále pochybnosti o správnosti rozhodnutí. Lhůta pro její podání je dva měsíce od doručení rozhodnutí o odvolání či námítky. Správní žaloba může být vhodná především v případech, kdy je klíčové posouzení zdravotního stavu. V rámci řízení před soudem totiž může být zdravotní stav znovu přezkoumán a zhodnocen. Žaloby v záležitostech dávek státní sociální podpory, hmotné nouze, dávek pro osoby se zdravotním postižením, nemocenského a důchodového pojištění a příspěvku na péči jsou osvobozeny od soudního poplatku. Žaloba se podává ke krajskému soudu, v případě bydliště v Praze k městskému soudu.

Podrobné informace o tom, jak správní žalobu podat a za jakých podmínek, je možné najít např. na webu veřejného ochránce práv na www.ochrance.cz.

OPATŘENÍ PROTI NEČINNOSTI ÚŘADU A ODŠKODNĚNÍ

Pokud není dodržena lhůta pro vydání rozhodnutí správního úřadu a vy se chcete bránit, máte možnost podat žádost o opatření proti nečinnosti úřadu. Zároveň lze žádat i přiměřené zadostiučinění vyjádřené v penězích. Srozumitelný návod a bližší informace včetně zpracovaných vzorů lze najít v podcastu ve-

řejného ochránce práv z 15. března 2023 – Na kávu s ombudsmanem, díl 86: Když řízení trvá příliš dlouho aneb Státe, zaplat'!

PŘEZKUMNÉ ŘÍZENÍ

Lze je zahájit v případě, kdy je vydáno ve správním řízení rozhodnutí, o kterém lze důvodně pochybovat, že je v souladu s právními předpisy. Podnět na zahájení přezkumného řízení se podává nadřízenému správnímu orgánu. Pokud nadřízený orgán neshledá důvod k zahájení přezkumného řízení, musí o tom písemně informovat podavatele podnětu do 30 kalendářních dnů a musí uvést důvody, proč řízení nebude zahájeno.

KASAČNÍ STÍŽNOST

Kasační stížnost je široce vymezený mimořádný opravný prostředek, kterým se lze bránit proti rozhodnutí správního soudu, proti kterému není běžně přípustné odvolání ani jiný řádný opravný prostředek. Protože formulování kasační stížnosti je právně náročné, stanoví zákon, že stěžovatel musí být zastoupen advokátem (neplatí to v případech, kdy je stěžovatel právně odborný). Soudní poplatek za kasační stížnost je 5 000 Kč a lhůta pro její podání je krátká – dvoutýdenní.

ODSTRANĚNÍ TVRDOSTI ZÁKONA

Nejedná se o opravný prostředek jako takový, nicméně je zásadní možností v mimořádných situacích, které může život přinést. Lze jej využít v situacích, kdy osobě nevzniká zákonný nárok z důvodu nesplnění nějaké zákonné podmínky, ale jsou např. dány mimořádné okolnosti, kvůli kterým nebylo možné podmínky splnit, případně nepříznivý dopad zákonné podmínky musí být takový, že jej zákon nemohl předvídat. Doplňuji, že na kladné vyřízení žádosti o odstranění tvrdosti není právní nárok a proti rozhodnutí není přípustný žádný opravný prostředek. Toto rozhodnutí je taktéž vyloučeno ze soudního přezkumu. ●

MISTROVSTVÍ SVĚTA V CURLINGU VOZÍČKÁŘŮ: Češi přepsali historii

NA MISTROVSTVÍ SVĚTA SKUPINY A VOZÍČKÁŘŮ, KTERÉ PROBÍHALO VE DNECH OD 4. DO 12. BŘEZNA, ODJÍŽDĚLI DO KANADY NAŠI REPREZENTANTI S CÍLEM UMÍSTIT SE NA 9. PŘÍČCE, KTERÁ ZNAMENÁ SETRVÁNÍ V ELITNÍ SKUPINĚ. NAKONEC PLÁN NEJEN SPLNILI, ALE JEŠTĚ NAVÍC O JEDNO MÍSTO VYLEPŠILI. A MÁLEM Z TOHO BYLO DOKONCE PLAY-OFF! OD POSTUPU MEZI NEJLEPŠÍCH ŠEST TÝMŮ SVĚTA JE DĚLILA JEDNA JEDINÁ VÝHRA.

Tým ve složení Dana Selnekovičová (skip), Martin Tluk (viceskip), Milan Bartůněk a Radek Musílek odjíždí z Kanady s pěti výhrami, šesti prohrami a hlavně historickým úspěchem v podobě udržení v áčku. Navíc je může hrát vědomí, že světová elita je na dosah a příští rok v Koreji mohou reálně usilovat o play-off.

„To, jak tým reprezentoval Česko a český curling, bylo jednoduše fantastické, heroické – tým se před i v průběhu turnaje potýkal se zdravotními problémy a kvůli tomu na turnaj odcestovali jen čtyři hráči. S tlakem se ale tým vypořádal statečně a po zlatu na loňském světovém šampionátu skupiny B si připsal další historický výsledek v podobě udržení účasti v áčku pro příští rok,“ hodnotí úspěch českých curlerů trenér Sune Frederiksen.

Selnekovičová: „Věříme, že za rok už nám play-off neuteče!“

Hodnocení skipky českého týmu vozíčkářů, který na mistrovství světa skupiny A v Kanadě přepsal historické tabulky – jako první český tým v historii

Sestava, která přivezla historický úspěch.

Zleva: Dana Selnekovičová, Martin Tluk, Milan Bartůněk a Radek Musílek

skončil na 8. místě a zajistil si tak účast v elitní skupině světového šampionátu i v příštím roce.

Jak jste si poradili s dlouhou cestou a jetlagem? Přece jenom ne všichni z týmu jsou zvyklí cestovat takovou dálku.

Na tento dlouhý let jsme se mentálně připravovali již předem, věděli jsme, co nás čeká a jaká jsou doporučení. Někjaké větší obtíže jsme zřejmě i díky adrenalinu a nedočkavosti ohledně nadcházejícího turnaje nezaznamenali.

Na turnaji jste zvítězili v pěti zápasech. Která výhra je pro vás nejceněnější?

Podle tabulky by se mohlo zdát, že nejceněnější je výhra s Koreou, která v tabulce skončila výše nad námi. Na takovémto turnaji ale žádný zápas není jednoduchý, každý jsme chtěli vyhrát. Z celkového pohledu nám tak asi největší radost udělala výhra nad Dánskem, která nám zajistila setrvání v elitní skupině MS A.

Od postupu do play-off vás nakonec dělila jediná výhra. Je nějaký zápas, který mohl dopadnout jinak, kde jste měli šanci výhru urvat?

Takových zápasů jsme měli více, mrzí nás třeba Japonsko, což byl úplně první zápas turnaje – všichni jsme se trochu trápili s ledem. My i soupeř jsme dělali hodně chyb, hrálo se tedy spíš o to, kdo se rychleji přizpůsobí novým podmínkám. Dalším zápasem, kde to bylo jen o chlup, bylo třeba Norsko, kde se rozhodlo až posledním kamenem v extraendu, nebo poslední zápas turnaje se Švédskem. Šanci na lepší umístění bylo více a to nám dává jistotu, že do této elitní světové skupiny opravdu patříme.

Jaká byla atmosféra na šampionátu? Hrát v Kanadě, v mece curlingu, musí být zážitek.

Při vlastní hře jsme rozdíl ani moc nevnímali, jen jsme byli v jiné hale a rovněž bez diváků, jako jsme zvyklí. V tomto ohledu nás tedy alespoň nic nerozptylovalo. Velký rozdíl jsme však viděli mimo halu. Na oblečení máme napsané „Czech

To, jak tým reprezentoval Česko a český curling, bylo jednoduše fantastické, heroické – tým se před i v průběhu turnaje potýkal se zdravotními problémy a kvůli tomu na turnaj odcestovali jen čtyři hráči. S tlakem se ale tým vypořádal statečně a po zlatu na loňském světovém šampionátu skupiny B si připsal další historický výsledek v podobě udržení účasti v áčku pro příští rok.

curling“ a lidé nás oslovovali, chtěli si s námi povídat a přáli nám hodně úspěchů. To bylo velmi motivující a osvěžující. Je tady cítit, že curling žije a je velmi oblíbený.

Jaká byla celková úroveň turnaje? Byl to nejkvalitnější turnaj, kterého jste se kdy zúčastnili?

Úroveň MS A je samozřejmě na velmi vysoké úrovni, měli jsme již zkušenosti z roku 2019, kdy se nám rovněž podařilo postoupit a tento turnaj absolvovat. I když jsme věděli, do čeho jdeme, turnaj byl pro nás velmi náročný. Hrát 11 takto těžkých zápasů po sobě je opravdu vyčerpávající a jsme rádi, že jsme to zvládli tak, jak jsme doma před odletem doufali.

Příští šampionát se odehraje za rok v Koreji. Jak vidíte své šance? Teď vám postup do play-off utekl jen o kousíček...

Na tento turnaj jsme se intenzivně připravovali s druhým trenérem Jaroslavem Vedralem a při hře jsme jasně viděli naši vzrůstající výkonnost. V této širší spolupráci bychom rádi pokračovali a věříme, že za rok budeme minimálně stejně kvalitně připravení a play-off nám již neuteče. ○

Radost vítězného týmu

Karlovy Vary znovu získaly titul v parahokejové lize!

Žraloci ovládli i druhý finálový duel a po vítězství 6:3 slavili podruhé za sebou titul mistra České parahokejové ligy. Naopak vedení Kohoutů nestačilo a zápasy v Hodoníně i v Olomouci ovládla Sparta, díky čemuž na Moravě vybojovala bronzové medaile.

Po vítězném duelu na ledě Zlína měli Žraloci k dispozici dvě domácí utkání. Na získání titulu jim ale stačilo zvítězit pouze jednou, což zvládli hned napoprvé. V sobotu 18. 3. tak bylo o mistrech jasno.

Zlínští naskočili do utkání se značným odhodláním. Již po dvou minutách hry šli zásluhou Zdeňka Hábla do vedení. Obránce hostů sice první ranou Macha nepropálil, ale na dorážku byl gólman Varů už krátký. Vedení Moravanům vydrželo necelé tři minuty. Po rychlé kombinaci Sedláčka s Michalem Geierem druhý jmenovaný vyrovnal. Nervy drásající představení okořenila další branka Zlína. Dávid Korman sebral odražený puk před Machem a po obkroužení branky zasunul kotouč k tyči. Netrvalo to však dlouho a Žraloci se znovu dotáhli. Michal Geier se dostal do samostatného nájezdu, který s přehledem proměnil.

Druhá třetina patřila jednoznačně domácím. Nejprve se z dorážky prosadil Filip Veselý, necelou minutu po něm ale skóroval i Frank Rennhack a rázem vedly

Vary hned o dva góly. Padesát vteřin před sirénou se Sharks rozjeli na plné obrátky. Z úniku zvyšoval Patrik Sedláček a po pouhých třídvaceti sekundách z dorážky uspěl i Filip Veselý. Výsledek třetiny 4:0 mluvil o herním rozpoložení jednoznačně.

Do závěrečné části ale naskočili Zlínští odhodlaně. Po minutě hry mohl Joppa snížit, jenže těsně minul pravou tyč. Marian Ligda byl ve svém úniku úspěšnější a dodal Moravanům jiskru naděje. Zlínský kapitán si připsal další nebezpečnou ránu, ale tentokrát byl Mach rychlejší. Hosté už tříbrankové manko nedokázali smazat a po vítězství 6:3 se Karlovy Vary staly mistry ligy. ○

SKV Sharks Karlovy Vary SHK LAPP Zlín (2:2, 4:0, 0:1), finálová série 2:0

**6
3**

Branky a nahrávky: 5. Geier (Sedláček), 12. Geier (Wagner, Zelinka), 26. Veselý (Sedláček, Geier), 26. Rennhack (Geier), 30. Sedláček (Geier, Wagner), 30. Veselý (Geier) – 3. Hábl (Joopa), 8. Korman, 36. Ligda (Hábl)

SKV Sharks Karlovy Vary: Mach (Berger) – Wagner (A), Zelinka (A), Haas – Jeřábek, Veselý, Rennhack, Kovářik, Geier (C), Sedláček, Karafiát. Trenér: Miroslav Hrbek

SHK LAPP Zlín: Pastucha (Molek) – Julina (A), Ferenčík, Hábl – Zdražil, Joppa (A), Ligda (C), Panák, Palát, Zubek, Korman. Trenér: Tomáš Sedláček

Čeští atleti si z Grand Prix v Dubaji odvezli šest cenných kovů

ATLETICKÝ MÍTINK DUBAI 14TH INTERNATIONAL OPEN ATHLETICS MEETING, NEBOLI FAZZA CHAMPIONSHIPS, PROBÍHAL OD 26. ÚNORA DO 1. BŘEZNA. ČESKÉ NÁRODNÍ BARVY VYRAZILA HÁJIT ČTVEŘICE REPREZENTANTŮ VE SLOŽENÍ JAROSLAV PETROUŠ, ANNA LUXOVÁ, EVA DATINSKÁ A TEREZA JAKSCHOVÁ. VE VÝSLEDKOVÉM POLI SE NAŠI SPORTOVCI ROZHODNĚ NEZTRATILI – KAŽDÝ Z NICH DOKÁZAL VYBOJOVAT ALESPŇ JEDNU MEDAILI.

První soutěžní den se v akci představili hned tři čeští reprezentanti. Jaroslav Petrouš a Anna Luxová již z několika dní dříve úspěšně absolvovali ve Spojených arabských emirátech 11th WPA Meeting Sharjah, a tak měli o něco jednodušší aklimatizaci a mohli do Grand Prix nastoupit v plné parádě. Pro Evu Datinskou šlo o první soutěžní závody letošního roku.

Jaroslav Petrouš zahájil své působení na Fazza Championships solidním šestým místem ve vrhu koulí. Stačil mu k tomu výkon v hodnotě 10,64 metru, přičemž na stupně vítězů mu scházel necelý metr. Anna Luxová čelila ve své kategorii F35 ve vrhu koulí jediné soupeřce, kterou sice překonat nedokázala, ale i tak předvedla parádní výkon v hodnotě 8,47 metru. Zisk stříbrné medaile tak byl více než zasloužený.

Eva Datinská se zaskvěla ve vrhu koulí, když překonala hranici 9,84 metru, čímž si zajistila zisk bronzové medaile. Lepší byly jen dvě Čiňanky s pokusy sahajícími až k hranici 12,5 metru. Soupeřky z Islandu, Kazachstánu, Hongkongu a Spojených arabských emirátů česká reprezentantka bez problémů překonala.

Česká výprava v Dubaji

Totožný medailový úspěch přidala Datinská také v hodu diskem o den později, v pondělí 27. února. Mezi pěti startujícími atlety nestačila šestinásobná účastnice paralympijských her pouze na závodnice z Číny, a opět tak slavila zisk bronzové medaile s výkonem 23,28 metru. Ostatní čeští reprezentanti měli tento den volno, a tak využili čas pro tréninkovou přípravu na nadcházející soutěže a závody.

V úterý 28. února se na startovním poli Grand Prix poprvé představila také sprinterka Tereza Jakschová. V závodě na 200 metrů si bezpečně pohlíkala druhou příčku, a dokonce s časem 26,88 sekundy i aktivně útočila na zlatou pozici – druhá stříbrná medaile pro české národní barvy! Zbylí reprezentanti ten den nezávodili.

Poslední den šampionátu Fazza – atletického Grand Prix v Dubaji – se konaly také sprinty na 100 metrů a v akci byly hned dvě české závodnice. Tereza Jakschová (kategorie T47) zopakovala výkon z předchozího dne na dvoustovce, a mohla se tak radovat ze zisku další stříbrné medaile. Anna Luxová (T35)

srdatě bojovala se svými soupeřkami a s výkonem 19,08 sekundy se umístila na solidním 6. místě.

Poslední český sportovní výkon celého atletického mítinku ve Spojených arabských emirátech předvedl Jaroslav Petrouš v diskařském sektoru. Díky svému parádnímu výkonu o délce 43,66 metru si zajistil stříbrnou medaili a ani z druhého atletického mítinku krátce po sobě nezůstal bez cenného kovu. 🏅

České výkony na Fazza Championships 2023:

Jaroslav Petrouš:

26. února – F57 vrh koulí, 6. místo, 10,64 metru
1. března – F57 hod diskem, 2. místo, 43,66 metru

Anna Luxová:

26. února – F35 vrh koulí, 2. místo, 8,47 metru
1. března – T47 sprint 100 m, 6. místo, 19,08 sekundy

Eva Datinská:

26. února – F37 vrh koulí, 3. místo, 9,84 metru
27. února – F37 hod diskem, 3. místo, 23,28 metru

Tereza Jakschová:

28. února – T47 sprint 200 m, 2. místo, 26,88 sekundy
1. března – T47 sprint 100 m, 2. místo, 13,37 sekundy

Evropský pohár v paralukostřelbě zastihl české sportovce ve skvělé formě

KOMPLETNÍ MEDAILOVÁ SBÍRKA V SOUTĚŽI JEDNOTLIVCŮ, DVA CENNÉ KOVY V TÝMECH/PÁRECH – TAKOVÁ JE BILANCE ČESKÝCH REPREZENTAČNÍCH PARALUKOSTŘELCŮ NA EVROPSKÉM POHÁRU V NOVÉM MĚSTĚ NAD METUJÍ. HNED TŘIKRÁT SE NA STUPNĚ VÍTĚZŮ PODÍVAL DAVID DRAHONÍNSKÝ, DVAKRÁT ŠÁRKA MUSILOVÁ. NA DOMÁCÍ PŮDĚ STRÍLELO CELKEM SEDM ČESKÝCH SPORTOVců.

Evropský šampionát v Novém Městě nad Metují, celým názvem World Ranking & European Cup 2023, probíhal ve dnech od 14. do 20. května za účasti 110 sportovců reprezentujících celkem 26 zemí z celého světa. Česká republika obsadila se ziskem pěti cenných kovů konečné páté místo v celkovém hodnocení národů.

V rámci soutěže jednotlivců se z českého pohledu nejvíce dařilo dlouholeté tuzemské jedničce Davidu Drahonínskému. Paralympijský šampion ovládl mužskou kategorii W1 Open, když ve finále přestřelil Paola Tonona z Itálie. V ženách v kategorii W1 Open měla

Česká republika na bedně hned dvojnásobné zastoupení. Na třetím místě se umístila Tereza Brandtlová, o příčku výše Šárka Musilová. České reprezentantky nestačily pouze na zkušenou Nil Misir z Turecka.

Ani mezi týmy a páry se domácí střelci neztratili. David Drahonínský tentokrát spojil síly s Karlem Davídkem a společně si v mužské kategorii W1 doubles vystříleli solidní druhé místo. Lepší byla pouze turecká dvojice Aydin–Hekimoglu. A do třetice všeho dobrého se Drahonínský medailově prosadil v týmu s Šárkou Musilovou v kategorii W1 mix. ●

Česká lukostřelba sbírá úspěchy po celém světě.

Mistr světa v plavání Arnošt Petráček vyhlášen parasportovcem roku 2022

LONI BRONZOVÝ, LETOS ZLATÝ.
VÍTĚZEM CENY ČESKÉHO
PARALYMPIJSKÉHO VÝBORU
2022 SE STAL PLAVEC
ARNOŠT PETRÁČEK.

„PO ŠESTI LETECH JE TO
KRÁSNÝ POCIT,“ USMÍVAL SE
LOŇSKÝ VÍTĚZ MISTROVSTVÍ
SVĚTA I ZÁVODU SVĚTOVÉHO
POHÁRU. V ANKETĚ VOLENÉ
ODBORNÍKY, FUNKCIONÁŘI
A NOVINÁŘI ZAMĚŘUJÍCÍ
SE NA PARASPORT PŘEDČIL
LOŇSKÉHO VÍTĚZE,
LUKOSTŘELCE DAVIDA
DRAHONÍNSKÉHO.

Plavec Arnošt Petráček patří mezi nejlepší české parasportovce.

Arnošt Petráček převzal cenu pro nejlepšího parasportovce podruhé v kariéře. Poprvé triumfoval v roce 2016, kdy z brazilského Ria přivezl zlatou paralympijskou medaili. „Děkuji rodině a celému svému týmu. Bez nich by medaile ani jiné úspěchy nebyly,“ usmíval se za bouřlivého potlesku vítěz loňského mistrovství světa v Portugalsku a světového poháru v Německu.

Druhé místo obsadil lukostřelec David Drahonínský. V uplynulém roce ovládl mistrovství Evropy a na světovém šampionátu skončil třetí. Pokles o jednu příčku za Petráčka bral s úsměvem. „Každý by rád v životě dělal to, co ho baví. Já to o sobě můžu tvrdit,“ řekl Drahonínský, který na pódiu představil svou autobiografii s názvem Jsem zlatý kript, mapující nejen jeho bohatou kariéru lukostřelce. Lidé v sále se u názvu této knihy dobře pobavili. „Vydavatelství mi nabídlo, jestli si nechci vydat knihu. Museli jsme vymyslet název, který zákazníci zaujme. Určitě je to lepší, než kdyby na přebalu bylo třeba Vozíčkář se dvěma zlatými medailemi nebo Postižený lukostřelec a jeho medaile,“ vysvětlil

držitel šesti cenných kovů z paralympijských her.

Bronzovou pozici obsadil hráč boccii Adam Peška, jenž skončil třetí na posledním mistrovství světa v Brazílii. Pod jeho úspěch se podepsala především kvalitní příprava na herní styl protihráčů. „Trénuji minimálně třikrát týdně a většinu svých soupeřů dobře znám. Je to tedy hodně o taktice,“ popsal pětadvacetiletý držitel zlata z paralympijských her v Tokiu. Velký podíl na úspěších má jeho maminka Ivana, která zároveň plní roli operátorky rampy.

Čtvrtý byl zvolen mistr Evropy a držitel tří bronzů ve světových pohárech v roce 2022 ve sportovní střelbě Tomáš Peška. Cenu mu na pódiu přidával olympijský vítěz Jiří Lipták, který si den předtím převzal ocenění za druhé místo v anketě Střelec roku 2022. Více než druhé místo v anketě ho ale těšila jiná věc. Český střelecký svaz mu daroval pušku, se kterou před dvěma lety triumfoval na hrách v Tokiu. „Byl jsem z toho překvapený. Darování této zbraně pro mě hodně znamená,“ řekl Lipták.

Elitní pěti uzavřel cyklista Patrik Jahoda s bronzem z evropského šam-

pionátu a čtvrtým místem z mistrovství světa. Do sedmičky oceněných se dostaly ještě šestá Eva Datinská za dvě zlaté v závodech světového poháru ve vrhu koulí a sedmá skončila Tereza Brandtlová díky stříbru z mistrovství Evropy v lukostřelbě.

Anketu Kolektiv roku ovládli curleři Dana Selnekovičová, Martin Tluk, Milan Bartůněk, Radek Musílek a Jana Břinčlová, kteří v minulém roce skončili první na mistrovství světa skupiny B a zajistili si postup na turnaj kategorie A. „Cílem bylo skončit mezi prvními třemi. Když jsme se dostali do finále, už jsme byli uvolnění, protože postup do A-skupiny byl doma,“ s úsměvem vysvětlila Selnekovičová.

Cenu pro Objev roku získala tri-cyklistka Pavlína Vejvodová, která ovládla silniční závod světového poháru a následně skončila třetí v časovce. Dvakrát brala stříbro na mistrovství Evropy, zlato je tedy jasným cílem do následující sezony. „Motivuje mě hlavně přítel a celá rodina. Na závody v tomto roce se moc těším,“ rekla Vejvodová po převzetí ceny.

Do Síně slávy Českého paralympijského výboru byla uvedena im memoriam Michaela Hubáčová, která jako trasérka získala ve Vancouveru 2010 společně s Annou Peškovou dosud jediný cenný kov pro Českou republiku na zimních paralympijských hrách.

Za mimořádný sportovní výkon byl oceněn triatlonista Jan Tománek. Tomu se loni podařilo potřeť v životě vyhrát mistrovství světa v polovičním Ironmanu. „Rád bych přidal čtvrtý triumf, zároveň chci uspět i na mistrovství světa na celé vzdálenosti,“ vyhlíží novou sezonu první Čech, který dokázal na sledgi dokončit ČEZ Jizerskou 50 a Vasův běh, nejdelší a nejnáročnější běžecký závod na světě.

Cenu Přínos parasportu získala Alice Němcová Tejkalová, která se parasportu věnuje od roku 2002, kdy se dostala k pořadu Paralympijský magazín. Dělala rozhovory na paralympijských hrách v roli reportérky České televize nebo jako press atašé české výpravy. Parasportu se začala věnovat i na akademické půdě. Napsala knihu s názvem Ti druzí sportovci, která mapuje mediální stereotypizace a rámcování handicapovaných v tisku v letech 1948–2008. „Je to zvláštní pocit, každopádně moc děkuji a vážím si toho. Parasport mě neuvěřitelně baví,“ uzavřela Němcová Tejkalová, manželka zlatého medailisty z paralympijských her Martina Němce. ●

Výsledky Ceny Českého paralympijského výboru 2022:

TOP 7:

1. místo – Arnošt Petráček, plavání
2. místo – David Drahonínský, lukostřelba
3. místo – Adam Peška, boccia
4. místo – Tomáš Pešek, střelba
5. místo – Patrik Jahoda, cyklistika
6. místo – Eva Datinská, atletika
7. místo – Tereza Brandtlová, lukostřelba

Kolektiv roku:

Reprezentace curlingu vozičkářů

Objev roku:

Pavlaína Vejvodová, cyklistika

Mimořádný sportovní výkon:

Jan Tománek, triatlon – mistr světa 70.3 Ironman World Championship

Přínos parasportu:

Alice Němcová Tejkalová

Síně slávy:

In memoriam Michaela Hubáčová, trasérka Anny Peškové

Sparta dobyla plecharénu a získala bronzové medaile

Den poté, co Sparta zvítězila 5:3 v Hodoníně a srovnala na 1:1 na zápasy, se celá série přesunula do hanácké metropole, kde se odehrál rozhodující, třetí zápas. Fanoušci viděli spoustu šancí na obou stranách, ale gól padl pouze jediný. Hrdinou hostů byl stoprocentně brankář Vápenka.

Úvodní třetina nabídla bitvu hodnou boje o bronzové medaile. Sparta využívala rychlých protiútoků, ale největší příležitost ke skórování měla Olomouc. Přechíslení tři na jednoho vyřešil Jedlička přihrávkou do levé strany, kde najížděl Žižlavský. Proti jeho střele se ale skvěle přemístil Vápenka a puk narazil pouze na jeho beton. Ještě před sirénou měl gól na holi Mikuš, jenže po rychlé kombinaci minul poloodkrytou klec.

Pražané odskočili do vedení ve 22. minutě. Raul proklouzl olomouckou obranou a zpoza branky vybídl Miroslava Novotného, na kterého čekala naprosto odkrytá branka. Raul přesným pasem překvapil snad všechny. Hosté pokračovali ve zvýšeném úsilí, ale další jejich příležitosti vyčapal dobře chytající Černocho.

Do poslední patnáctiminutovky měli Hanáci v hlavě jediný úkol. K vyrovnání byli velmi blízko ve 34. minutě, kdy v přechíslení pálil z úhlu Stašák, jenže proti němu se vyznamenal perfektní Vápenka. Spartanský gólman udržel naděje Pražanů i o malou chvíli později, kdy vychytil samostatný nájezd Žižlavského. Razítko na vítězství hostů mohl přidat Novotný, jenže ve stoprocentní pozici mezi kruhy pouze přestřelil. Spartu to ale nakonec mrzet nemuselo, protože v Olomouci po výhře 1:0 získala bronzové medaile. ●

SOHO Olomoučtí Kohouti 0
Sparta para hokej 1
(0:0, 0:1, 0:0), o třetí místo 1:2

Branky a nahrávky: 23. Novotný (Raul)

SOHO Olomoučtí Kohouti: Černocho – Jedlička (C), Kardoš – Hlinka, Stašák, Novák, Rozkopal, Žižlavský, Buriánek, Večerek, Mikuš, Kaščák.
Trenér: Tomáš Svozil

Sparta para hokej: Vápenka (Matoušik) – Zapletal, Raul (A) – Krupička J., Bečvář, Novotný, Frolik, Jirsa, Ohar (C), Kapko, Krupička Z. (A).
Trenér: Jakub Novotný

Autoři:

MARTIN STEINBACH
EDA NOSEK
ŠTĚPÁN NAVRÁTIL
KATEŘINA TOMALOVÁ (Český svaz curlingu)
JAROSLAV HADRAVA
DAVID ŠNAJDR

Foto:

WCF / CHEYENNE BOONE
ČESKÝ PARALYMPIJSKÝ VÝBOR
ARCHIV SPORTOVců
ČESKÁ ASOCIACE STOLNÍHO TENISU
WORLD ARCHERY EUROPE
MILAN JAROŠ

Co nového v nadaci?

BOŽENA JIRKŮ
bozena.jirku@bariery.cz

Vím, že rádi čtete i tuto poslední stránku časopisu, abyste se dozvěděli, jaké novinky jsou v nadaci. Tentokrát vás asi zaskočím. Jsou možná překvapivější než jindy.

Přepadl nás všechny nástup jara, na které jsme tolik čekali. Venku září barvy v široké škále a dorážejí na nás všechny krásné vůně. Nechtěli jsme proto zůstat v nadaci pozadu. Protože jsme v roce, kdy budeme pořádat pravidelnou, už 16. aukci výtvarníků pro Konto Bariéry, oslovili jsme 420 výtvarníků a požádali je o dar. A co myslíte? Celá nadace už se rozsvítila všemi barvami a voní tak, jak voní oleje a plátna, které výtvarníci jako dary přinášejí.

Překvapením pro výtvarníky bylo, když jsem jim sdělila, že jim po dvaceti letech naposled píšu a žádám je o dar jako ředitelka nadace a Konta Bariéry. Mezitím byla už zvolena ředitelkou Nadace Charty 77 paní Jolana Voldánová, která se s novou úlohou seznamuje, zajímá ji a je do ní plně zapojena. Je to velká změna, ale zvládneme ji. Jolana se na práci těší a já nebudu daleko. Správní rada mě po rezignování na funkci ředitelky zvolila do svého kruhu a následně dokonce do čela správní rady. Patnáctého května jsem se stala předsedkyní správní rady. Po smutném a nečekaném odchodu Jiří Šiklové před dvěma lety bylo toto místo neobsazené. Zavazuje mě to, věřte mi. Budu ale nablížku toho, co jsme s Františkem Janouchem v téhle zemi vytvořili. Já jako jeho pomocnice a učenlivá žákyně. Jsem moc ráda, že se o nadaci stále zajímá

Venku září barvy
v široké škále a dorážejí
na nás všechny krásné
vůně. Nechtěli jsme
proto zůstat v nadaci
pozadu. Protože jsme
v roce, kdy budeme
pořádat pravidelnou, už
16. aukci výtvarníků pro
Konto Bariéry, oslovili
jsme 420 výtvarníků
a požádali je o dar. A co
myslíte? Celá nadace
už se rozsvítila všemi
barvami a voní tak, jak
voní oleje a plátna, které
výtvarníci jako dary
přinášejí.

a já mohu být jeho pokračovatelkou.
Je to pro mě velká čest!

Těším se na další setkání na stránkách časopisu Můžeš. ◉

Vaše Božena Jirků

Vydává Spolek přátel Konta Bariéry ve spolupráci s Nadací Charty 77

Melantrichova 504/5
110 00 Praha 1
IČ: 62933833

Šéfredaktor:
Štěpán Beneš
e-mail: stepan.benes@muzes.cz

Redakce:
Radek Musilek
e-mail: radek.musilek@muzes.cz

Manažerka redakce:
Veronika Vojtková
e-mail: veronika.vojtkova@muzes.cz
Mobil: 723 026 881

Korektorka:
Martina Čechová

Adresa redakce:
Melantrichova 5, 110 00 Praha 1
Mobil: 725 208 298
Web: www.muzes.cz. E-mail: info@muzes.cz

Nevyžádané příspěvky se nevracejí.
ISSN 1213-8908

Registrováno Ministerstvem kultury:
MK ČR E 6622

Periodicita: 4× ročně.

Toto číslo vychází v červnu 2023.

Vychází za finanční podpory
Ministerstva zdravotnictví ČR
a Magistrátu HMP.

Art director:
Jiří Bušek

Grafická úprava a sazba:
Jan Bělovský

Tisk:
Grafotechna Print, s. r. o.,
Lýskova 1594/33, Praha-Stodůlky

Rozesílá:
Post Optimal s.r.o.
Toužimská 720, Praha 9 – Letňany

Foto na titulní straně:
Milan Jaroš

Časopis Můžeš vychází s podporou:

 MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

 PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

| Stipendium | Bariéry |

Studujete a potřebujete finanční podporu?

Konto Bariéry vyhlašuje 25. ročník Stipendia Bariéry pro akademický rok 2023/2024.

Stipendium je určeno pro středoškoláky a vysokoškoláky s handicapem. Konto Bariéry vyplácí až čtyři tisíce korun měsíčně jako sociální podporu nezávislou na výsledcích studenta. Projekt je financován z Aukčních salonů výtvarníků.

Přihlášku ke stipendiu mohou podat studenti, kteří:

- k datu podání žádosti nepřesáhli 30 let věku
- podávají žádost na daný stupeň vzdělání (SŠ, Bc., Mgr.) poprvé
- nejsou studenty doktorandského studia

**Žádosti zasílejte
do 31. srpna 2023.**

Jaroslav, stipendista
Konta Bariéry

A man with a prosthetic right arm is shown in profile, lifting a dumbbell with his left hand. He is wearing a black t-shirt and a black wristband on his prosthetic arm. The background is a gym with various exercise equipment.

ottobock.

V gymu s Jakubem

Ztráta končetiny nemusí nutně znamenat ztrátu vaší aktivity. Stačí správné informace, správná protéza a můžete si zacvičit s Jakubem, projet se na kole nebo si zahrát golf. Podívejte se na inspirativní příběhy našich kamarádů a staňte se jedním z nich.

#WeEmpowerPeople
www.ottobock.cz

Jakub ve videu: